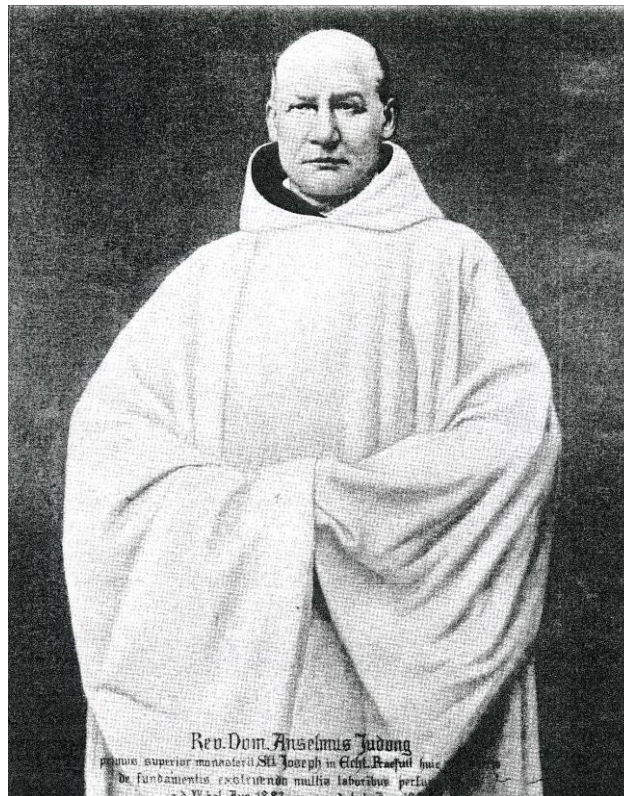

**GEDENKBUNDEL
BIJ HET 50 JARIG BESTAAN**

VAN DE

KLOOSTER/ABIJ LILBOSCH

1883 TOT 1933

Dom Anselmus Judong, Stichter en eerste overste Lilbosch

**Samensteller: Dom Dr. Augustinus Giesberts
Feestdag OLV Visitatie 1933**

**Bewerkt door: RJM Rutten
Januari 2011**

Orde der Cisterciëncers van de Strikte Observantie

Zeer beminde Zonen,

Met al de innigheid onzer Vaderlijke toegenegenheid deelen wij in de vreugde die uwe harten overstelpt bij de viering van het vijftig jarig bestaan uwer geliefde abdij. Bij het herdenken der ongewone weldaden welke de "Gever aller goede gaven" in die lange reeks van jaren met zoo kwistige hand over uw kloostergemeenschap heeft uitgestort, richten Wij, met u allen, oogen en harten te hemel in een gezamenlijk dankgebed, en smeken den Heer U, in de verdere toekomst, zijn zegeningen onverminderd te blijven schenken.

Al deze hemelsche genadeschatten, tegelijk met de heldendeugden uwer stichters en de milddadigheid uwer weldoeners op dezen blijden dag bezingen en in een feestbundeltje samenbrengen tot stichting van 't nageslacht, is een prijzenswaardige gedachte, waaraan Wij Onze goedkeuring volgaarne verleenen. En in de overtuiging dat de ware glorie eener kloostergemeenschap minder te zoeken is in de langdurigheid van haar bestaan dan in haar trouw blijven aan den Regel, die zij belijdt, en den geest der Orde waaraan zij de eer heeft toe te behooren, uiten wij den wensch, dat Sint-Joseph's Lilbosch steeds een brandpunt weze van gebed en boete, tot Gods meerdere verheerlijking, tot troost onzer religieuze familie en tot welzijn en sieraad van de H. Kerk in Nederland.

Gegeven in ons Generaalhuis te Rome, den 3en juli 1933

Fr. Hermannus Jos. Smeis
Gen. abb. o. c. r.

De Cisterciënsers-Abdij Lilbosch

Tot de meeste interessante van de middeleeuwse literatuur behooren ongetwijfeld de vele kloosterkronieken, van geslacht op geslacht, door den monnikenbibliothecaris bijgehouden. Hoe fel realiseert zich voor onze oogen, bij het lezen dier annalen, de moed van eenige zwakke menschen, die zoo goed als alleen vertrouwend op de hulp van God, in de meest gruwbare woestijnen een leven begonnen van onzeggelijke moeilijkheden, nijpende armoede, diepe moedeloosheid, opkomend en zegevierend vertrouwen; en dan, als de geboorteweën van zulk een klooster, waar tientallen jaren overheen gaan, geleden zijn, het langzaam groeien van kleine klooster tot abdij, ja tot machtige, soms vorstelijke abdij, met steeds de ups-and-downs van tijd en omstandigheden, met soms een hooge mystieke vlucht, doch ook met de meest afgrondelijke menscheelijken. -- Een goedgeschreven kloosterkroniek laat ons een diepen blik slaan in het zieleleven van een tijd en geslacht; en, wat voor onze streken het meest tragische is, zij verantwoordt de Godsdaad, die in de 16^e eeuw, in deze landen letterlijk de Abdijen van de bodem wegvaagde.--

Komen bij recente kloosterstichtingen niet meer die markante trekken terug, waardoor zij in de middeleeuwen gekenmerkt werden, toch vindt men ook hier vele en zeer markante feiten voor ons, moderne menschen, van een bijna heldhaftige moed.

De kloosterkroniek van onze Abdij draagt als motto: "cognoscat generatio altera", "dat het volgende geslacht alles moge wete." En nu ik, als behoorend voor de toenmalig kroniekschrijvers tot het volgende geslacht, onze 50-jarige geschiedenis doorblader, komt me steeds een of andere middeleeuwse kroniek voor de geest, met de idyllische klooster "stichting", zoals Weber ze in zijn "Dreizehnlindem" bezongen heeft.

Alleen het feit, dat voor 50 jaren het overgrote gedeelte van de Lilbossche landerijen, niets was als moeras, broekland en heide, en dat zich daar nu vruchtbare akkers en boomgaarden uitstrekken, dit alleen reeds is een reden voor uitbundige blijdschap, en ook het bewijs, dat hier de eeuwenoude traditioneele "labor": de harde, ruwe, moeilijke "arbeid" beoefend werd; deze arbeid die één der zuilen is van het monastieke leven.

Den 16 juli 1933 is het 50 jaar geleden, dat eenige witte monniken hier dat eeuwenoude leven van gebed en arbeid begonnen, weer een klokkentoren meer bouwden, die Gods lof over de velden zou beieren, en een Abdij trachtten te vormen, die als een schoon mysterie van Gods Kerk op Gods land zou staan.

Onze vaders hebben arbeid verricht van geweldigen omvang, en die eerste stichtingsjaren zijn van een ontroerende schoonheid, zo vol vertrouwen en onverzettelijke moed.

*

*

*

**Het klooster “Lilbosch” is een dochterhuis van de
St. Benedictus-Abdij te Achel, in den volksmond
“de Achelse Kluis” genoemd. (België)**

Dit klooster was den 21en Maart 1846 door de Abdij Westmalle gesticht, op een goed dat vroeger had toebehoord aan de Augustijner-Eremieten. – Den 10^e Mei 1871 werd Achel door pauselijke breve verheven tot Abdij – en den 3en November van hetzelfde jaar werd de eerste Abt gewijd, Dom Bonaventura; deze werd in 1880 opgevolgd door Dom Augustinus, die slechts kort het bestuur in handen had. Na diens overlijden in 1882 kwam Dom Bernardus Maria van der Seyp aan het bestuur, de grondlegger van ons klooster.

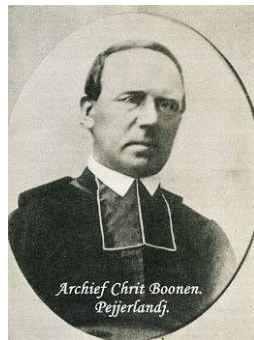

Dom Bernardus M. v.d. Seyp Abt van Achel

Rond de jaren 1880 was een liberaal ministerie in België aan het bewind. Verschillende kleingeestige bepalingen van dit ministerie maakten het de Abdij lastig. Het is niet onwaarschijnlijk, dat de vrees voor een mogelijke verbanning de toenmalige Abt deed uitzien naar een geschikte plaats om een nieuwe Stichting te beginnen. Doch wat een meer indringende reden werd voor een filiaalstichting was de steeds toenemende kloosterbevolking in Achel, met het daarmee verbonden plaatsgebrek; het novicen-aantal steeg dikwijls tot 70 of 80. Hierdoor rijpte bij Dom Bernardus het besluit, om zo spoedig mogelijk een filiaal op te richten. – Het zoeken was nu nog naar een geschikte plaats.

Een toevallig omstandigheid zou in deze richtinggevend zijn.

De Zeereerwaarde Heer M. Maessen, directeur van het college te Weert, had de gewoonte van tijd tot tijd een geestelijke afzondering te houden in de Abdij van Achel. Bij een dezer gelegenheden, vertelde hij aan den Abt dat de pachthoeve "Lilbosch",

M. Maessen

J. Colée

gelegen onder de gemeente Echt, te koop was. In de eerste maanden van het jaar 1883 werd er nu een correspondentie gevoerd met een huisvriend van de Abdij, een zekere H. Geurts, die bijzonderheden over de hoeve Lilbosch moest onderzoeken en den abt melden. Een familielid van bovengenoemde priester, de Heer J. Colée, die in

Pey woonde werd als makelaar aangesteld, en den 25en Juni 1883 werd door zijn bemiddeling het oude goed "Lilbosch voor de Abdij van Achel aangekocht. – Het is hier de plaats, om de twee personen H. Geurts en de Zeereerwaarden Heer M. Maessen, dankbaar te gedenken. Zij zijn voor Dom Bernardus de wegwijzers geweest, die tot kennis en aankoop leidden van het tegenwoordige klooster.

*

*

*

Het goed Lilbosch was gelegen op een uur afstand van de gemeente Echt, aan den weg die van deze plaats naar de Duitse grens voert.

Aangaande de naam van "Lilbosch" is tot nog toe weinig positiefs bekend. Noch de Weleerwaarde Heer J. Welters, in zijn werk over Echt, noch de vroegere archivaris van Maastricht, de Heer Flament, konden een zekere verklaring geven. Men meent o.a. dat "Lil" een persoonsnaam is, ook in verband staande met de naam "Lelfert", zoals het middelpunt van Pey genoemd wordt. (J. Welters in "Bijdragen tot de geschiedenis van de parochie Echt.") Het achtervoegsel "bosch" is zeer eenvoudig, daar het nog niet zo lang geleden is, dat de omtrek voor een groot gedeelte met bosschen bezet was.

De oudste, van de tot nog toe bekende stukken, waarin wij iets over "Lilbosch" hooren, is een schenkingsakte van het jaar 1699 in het archief van onze abdij berustend. Het Spaansche koningshuis, dat in die jaren nog heerschappij voerde over de Zuidelijke Nederlanden, bezat al van oudsher domeinen in 't vroegere hertogdom Gelder.

Karel II, koning van Spanje, schonk nu in het jaar 1699 aan den vroegere kapitein van een zijner legers Stephanus Pavinowitz, die door de kort te voren gesloten vrede van Rijswijk (1697) buiten betrekking was en in Echt woonde:

“Certaine bruyère abandonnée et stérile, nommée, Lilbosch, n'estant à présent d'aucun rapport, ayant cy-devant esté defrischée, mais peu après abandonnée, parce que celluy qui l'avoit pris a ferme ou arrente ne secut trouver son compte parmy les grands frais du labour en sorte que la dite pièce de bruyère seroit stérille, vague et despouillée de tout.”

Uit deze akte blijkt verder, dat de genoemde Pavinowitz in Echt woonde en deze domeinen geheel vrij van schattingen en belastingen ontving, met als eenige reserve, dat hij jaarlijks 10 malders haver ten profijte van zijne Majesteit moest afstaan. Verder droeg deze schenking min of meer het karakter van een recompensie voor bewezen diensten.

--Dat dit goed vrij van schatting, belastingen en inkwartiering was, is naar mijn mening ook de reden dat men Lilbosch, al korten tijd hierna, “allodiael ende vrij adelyck” noemt. De familie Pavinowitz, die later jaren in de adelstand verheven schijnt te zijn, daar reeds de zoon van bovengenoemde zich “de” Pavinowitz noemt, boude een hoeve op haar landgoed, omgaf het met “graeven” en ‘wallen*’, en stelde er “halfwinners” op aan, die de opbrengst der landerijen met hun heeren deelden.—

Den 22en januari 1758 werd tot halfwinner aangesteld voor 8 achtereenvolgende jaren ”Peter Willems, ende syne ehevrouwe Cornelia Tegels”. In den brief waarin deze personen worden aangesteld, komt onder meer de volgende voorwaarde voor:

“12^e is verder geconditioneert dat den voors. Halfman ter oosaecke deselve landen zijn vrij van thiende, en van verdere privilegien gauderen, aan den Heer verpachter alle jaeren van sijnen toust, boven de halve vruchten, uit zijn eygen aangedeelte sal leveren vijf malder haver, Ruremonsche maete, of zoo de haver mochte mislukken, vijf malder boekweit, ouch Ruremonsche maete.”

In den tijd van deze halfwinning moet er veel verbeterd zijn op het vroegere onvruchtbare Lilbosch, omdat uit stukken uit die tijd blijkt, dat er een bloeiend boerenbedrijf was.

* Tot op vandaag zijn deze wallen om het aloude Lilbosch nog duidelijk zichtbaar.

Waarschijnlijk doordat de adel van de Pavinowitz in den loop der tijden in verval geraakte, besloot de toenmalig eigenaar, Josephus Gulielmus de Pavinowitz en zijn gemalin Alexandra de Schotte, hun landgoed te Lilbosch te verkoopen. Na een verkoop, gedateerd 2 juni 11765, die echter later teniet werd gedaan, kwam den 28en Juni van datzelfde jaar een definitieve overmaking der goederen tot stand, ten gunste van de schout van Stevensweert met name Abraham van der Leeuw en zijn echtgenoot Amalia Louise Köberling, die Lilbosch kochten voor de prijs van 1300 pattacons. Een sluitsteen op de huidige boerderij, die echter vroeger boven de hoofdboort van de oude hoeve was aangebracht, vermeldt de afkorting van deze twee namen: “A.V.L. en A.L.K.”

Of deze personen zelf Lilbosch bewoond hebben kon ik niet achterhalen; in elk geval werd het geheele goed, met inbegrip van het vee, den 3en September verpacht aan J. Geuskens, een der voorouders van landbouwer Jeuken, die tegenwoordig in de nabijheid van Lilbosch woont. Aangaande de familie Geuskens hebben lange tijd wonderlijke verhalen in den omtrek de ronde gedaan. De Heer A.F. van Beurden heeft in vroeger jaren in verscheidenen artikels de verhalen gepubliceerd.

De familie van der Leeuw heeft gedurende langen tijd het goed Lilbosch in bezit gehouden. Toen de laatste erfgenaam van Lilbosch, Lodewijk Gustaaf van der Leeuw,

in het jaar 1848 eerste commies bij het ministerie in den Haag werd, verkocht hij het goed in hetzelfde jaar aan den hoofdcommies van Echt, Wynand Jansen. Volgens de plaatselijke overlevering was onder dezen bezitter de dominee van Stevensweert rentmeester op Lilbosch en vertoefde daarom dikwijls op het rechts van het gebouwencomplex gelegen z.g. heerenhuisje.

De Heer W. Jansen heeft Lilbosch in bezit gehad tot het jaar 1863, waarin hij het verkocht aan de familie Meeuwissen van Echt, die het in 1883 weer aan onzen voorganger J.M. Houben overdeed.

Zodra het verkoopcontract met dezen Houben op 25 juni 1883 gesloten was, zorgde Dom Bernardus ervoor de nieuwe stichting te bevolken. De eerste religieus, die van Achel naar Lilbosch werd gezonden, was Broeder Marcus Umans. Deze had de opdracht de gebouwen eenigszins in te richten, opdat een klein aantal monniken en leekenbroeders er huisvesting konden vinden. Hij logeerde de eerste dagen bij den Heer Collée in Pey, doch was overdag op het nieuwe kloostergoed werkzaam.

“LILBOSCH” onder het Bestuur van Dom Anselmus Judong van 11 Juli 1883 tot 17 Juli 1885

“Op den feestdag van den H. Paus Pius I, den 11en Juli 1883, verlieten Dom Anselmus Judong als overste en eenige leekenbroeders het moederhuis en al de vreugde van een stil vreedzaam leven, om te gaan waar gehoorzaamheid hen riep, om de moeijkheden te torsen en te overwinnen, welke de stichting van een klooster als Lilbosch zou opleveren.” (Kloosterkroniek)

Pater Anselmus de Jong, de stichter van onze Abdij, was een dier krachten oervrome naturen, zoals de regel van St. Benedictus er in de loop der eeuwen zoveelen gekweekt heeft. Hij was een man wiens uiterlijk geheel in harmonie was gekomen met zijn innerlijk leven; groot en robuust, was hem toch de goedheid van het gelaat af te lezen.

Arnold Judong was den 18en Juli 1845 te Hees in België geboren en had zijn lagere studiën gemaakt op het college van St. Truiden. Toen hij de humaniora met vrucht voleind had, en er dus een levenskeus moest gedaan worden, werden juist overal jonge mannen gerecruteerd voor de legers van Paus Pius IX. Ook Arnold Judong schaarde zich onder het kerkelijk vaandel en men moest hem voorts zoeken onder de dapperste Zouaven. – In later jaren, toen hij Lilbosch als grijze monnik bezocht, heeft hij menig verhaal uit zijn zouaventijd aan zijn medebroeders gedaan. – Na de ontbinding der pauselijk legers keerde hij in zijn geboorteplaats terug, waar hij kort daarna tot burgemeester benoemd werd. – Evenwel, Arnold Judong's loopbaan zou op een geheel ander terrein liggen. Toen hij vier jaar lang zijn gemeente bestuurd had, voelde hij zich gedrongen naar een meer volmaakt staat en zijn verlangen gingen uit naar het stille leven der witte monniken van Achel, die in gebed, arbeid en studie hun leven doorbrachten. --

Den 15en November ontving hij het novicenkleed en de kloosternaam Anselmus in de Abdij van Achel. – Den 11en Juli 1881 werd hij priester gewijd. – Tijdens zijn noviciaat en latere studie jaren had hij steeds uitgeblonken als monnik met zeldzame religieuze en intellectueele gaven, en toen dan ook Dom Bernardus zijn eerste stichting zou doen

en daarvoor dus een overste moest gezocht worden, viel zijn keuze direct op Dom Anselmus.

Vol moed begon hij in Lilbosch het pionierswerk, een nieuw leven in een nieuwe omgeving, waar de moeilijkheden elken dag opnieuw zijn moed en vertrouwen uitdaagden. Doch hierover laten we liever Dom Anselmus zelf aan het woord, als hij een brief aan den kroniekschrijver van onze Abdij de toestand dier eersten tijden uiteenzette:

“ . . . Ik ben naar Lilbosch vertrokken op 11 Juli 1883; ik ben van Lilbosch naar Achel teruggekeerd op 18 juli 1885 en op denzelfde dag is P. Pius z.g. in Echt gekomen, om mij te vervangen. Alsd ben ik er twee jaar geweest in groote armoede en verdriet. Ik was er den meesten tijd alleen als koormonnik, zoodat ik den heelen dag moest werken en dan 's avonds het office bidden, in slaap vallen, en dan weer opnieuw bidden, soms tot elf uur 's avonds. —

In het begin hadden wij geen kapel. Toen moest ik elken morgen naar Pey gaan de H. Mis lezen. — Later kregen we een kapel, doch klein genoeg, en alles even arm. — Er was maar een deur met slot en dat was die van de kapel. — De vensters waren bijna overal stuk; de zolders afgebroken en opgebrand bij gebrek aan hout. Onze voorganger was arm geworden, zijn naam ben ik vergeten hij was van Sittard. Hij had gemeend als hij een boerderij had, dan was hij gered. Maar hij had geen vee en ook geen geld en hij ging hoe langer hoe meer achteruit. Hij had niets gezaaid, zodat wij ook niets konden maaien, toen wij daar aankwamen in Juli.

Wel had hij de tuin vol aardappelen geplant, doch deze had hij zich voorbehouden en is hij later komen halen, zoo hadden wij geen groenten en geld hadden wij ook niet. Vauit Achel zei men steeds “geduld hebben”, met het gevolg, dat wij soms zonder eten zaten. Ik heb mijn nood eens geklaagd bij Mère Antoine van de Ursulinen te Sittard; die schreef een brief aan den molder Meeuwissen van Echt om ons te helpen. In Augustus kwam een storm die velen appelen afwaaide; toen bracht Meeuwissen ons drie zakken groene appelen, goed voor de varkens.

Wij hadden een koe en twee paarden, die ook al armoede moesten lijden.

Op Driekoningennacht 1884 kwam een storm en nam het dak mee waaronder wij sliepen, wij moesten de vlucht nemen naar de schuur en in het stroo slapen.

In Maart 1884 stierf de rector van de Carmelitessen. Die vroegen mij om daar de H. Mis te komen lezen. Toen kwam P. Hilarius van Achel om mij te helpen. Wij begonnen toen 's Zondags op Lilbosch het lof te zingen. De remonstrans was zeer eenvoudig en misschien 10 cm. Hoog.

Toen ik in 't begin op Lilbosch was, waren de menschen daar zeer bijgelovig; zij meende dat ik alles kon, b.v. zieken genezen. Als er beesten ziek waren, kwam men mij vragen de stallen komen te zegenen. Het is mij zelfs gebeurd, dat men mij kwam nalopen om een wonde aan het been te genezen. Als ik dan zeide dat ik dat niet kon zeide men: “Gij wilt dat niet”

Daar waren er anderen die meenden, dat ik ze ook met kwade hand kon raken, o.a. die op mij geschoten had. Hij zeide dat ik hem dat gedaan had in de Kerk. Ik deed 's Zondags de Hoogmis in Pey. De Pastoor was oud. Voor de Mis wierp ik wijwater, toen had ik hem geraakt. Daarbij kwam nog dat hij de jacht bij ons wilde hebben. Enkele dagen daarna kwam men op mij schieten voor de poort van de boerderij. Ik liep naar binnen. De knechts vroegen wat er te doen was. Ik zeide: “Men heeft op mij geschoten”. De knechts liepen uit om te zien, in het bosch bij Jeuken. Br. Marcus liep achter het bosch om. Bij den houten wal zat de dader en schoot weer op Br. Marcus.

Dan liep hij weg, in den eenen hand het geweer houdend, in de andere zijn klompen. Er waren er juist twee bij ons aan het hout stelen, nevens de kiezelweg en daar liep hij naar toe.

's Anderendaags kwamen de gendarmen en Zondags daarop het gerecht van Roermond. Ik werd twee maal naar Roermond geroepen. Ik zei: "Laat het maar stil; ik ga terug naar België. En zoo is het stil gebleven en de man in vrijheid gesteld. Ik eindig, de hand begint te beven.

Fr. Anselmus

Uit dezen brief blijkt, in welke barre armoede en ontberingen deze monniken de grondslagen van onze Abdij legden. Een ander staaltje, in welke armoede men zich soms bevond, is het volgende: Dom Bernardus had eens een regulier klooster-visitatie gehouden en de Abdij van Chimay; hij was 's morgens daar, aangezien het in de groote monastieke vasten was, nuchter vandaar vertrokken en kwam 's middags in zijn stichting "Lilbosch" aan, waar hij het middagmaal dacht te gebruiken. Dom Anselmus moest zich echter verontschuldigen, want er was geen bete broods en aardappelen in huis, en zoo moest de abt naar Pey om daar bij kennissen iets te gebruiken.

Men zal er misschien belang in stellen, een juist beeld te krijgen van de gebouwen, die Dom Anselmus in 1883 betrok. Bijgaand kaartje is geteekend naar gegevens, die ons verschaft zijn uit fundamenteën, die bij een verbouwing onlangs bloot kwamen, en door aanwijzingen van personen, die de oude gebouwen in hun jeugd nog hadden gekend. De gebouwen, die een tamelijk groote oppervlakte besloegen en vroeger naar alle aanwijzingen een florissant voorkomen moeten hebben gehad, waren onder de laatste eigenaars steeds meer in verval geraakt, zoodat het bewonen ervan een pijniging te meer werd. Het geheele complex had het aanzien van een oud Limburgse hoeve. Men kwam door een groote poort binnen, op een ruim binnenhof, waaromheen zich de verschillende gebouwen bevonden. Direct links van de ingang lag de eigenlijke woning van de pachter en rechts het z.g. heerenhuisje, wat in vroeger jaren alleen-eigendom was van de pachtheer, die bij zijn verblijf op Lilbosch, voor de jacht of controle, hier een woning vond. — De geheele verdere rechtervleugel werd ingenoomen door een groote schuur en paardenstal. Aan de linkerkant bevonden zich vanaf het woonhuis: de koestal, de schapenkooi en de turfstal, waar de wintervoorraad turf, die in het aangrenzend broekland vrij mocht worden gestoken, lag opgeslagen. — Het allereerste kloostertje was ondergebracht in de boerenwoning. Het vertrek A was de slaapzaal, B, D keuken en refter, C, E dienden voor verblijf van den Overste en eventuele gasten. Op dit huis doelt Dom Anselmus als hij vertelt, dat op een nacht het bouwvallig dak door den storm werd meegenomen. In het heerenhuisje werd eenige maanden na de stichting de eerste kapel ingericht, waar 's Zondags ook de omwonende boeren de H. Mis kwamen bijwonen.

De oude hoeve was echter op den duur een al te gebrekkige en bouwvallige behuizing om een blijvend onderdak te kunnen verschaffen aan de communiteit. In het begin van 't jaar 1884 zond Dom Bernardus Maria eenige leekenbroeders door geheel Holland op termijn, om gelde in te zamelen, die de allernoodzakelijkste bouwonkosten konden voorzien op Lilbosch. De opbrengst van deze bedeltochten schijnt bevredigend te zijn geweest, want in Juni 1884 werd Dom Anselmus in staat gesteld een begin te maken met het bouwen der eerste vleugels van de tegenwoordige gebouwen. In het begin van 1885 konden reeds verschillende noodzakelijke vertrekken, zoals kapel, kapittel, refter en gastenhuis in gebruik worden genomen. Het plan daarvoor was

omstreeks Mei 1884 door Br. Bonifacius ontworpen. Hij bijgelegde kaartje geeft de plattegrond ervan.

Het schijnt dat in het begin van het jaar 1885 de hoogste nood geleden was, Doordat men in de onmiddellijken omtrek van het klooster reeds in 1883 begonnen was met de heide te breken en te ontginnen en het akkerland door doelmatige bemesting verbeterd was, bracht de boerderij het levensonderhoud van de monniken en knechten op. Dom Anselmus had een groote boomgaard achter de oude hoeve geplant en wegen aangelegd, en stond reeds een nieuw klooster, dankzij zijn onverdroten ijver, ter betrekking gereed.

In een brief van Mei 1885 aan zijn Abt, waarin Dom Anselmus de aanslag op zijn leven meldt, maakt de overste van Lilbosch reeds een lichte aanspeling er op, dat hij graag van zijn bediening ontslagen zou zijn. En wij kunnen ons die gesteldheid gemakkelijk indenken: al die armoede, tegenslag en voortdurende zware arbeid hadden deze man zowel lichamelijk als geestelijk uitgeput, en nu hij zijn kleine communiteit in een nieuw ruim gebouw wist ondergebracht, snakte hij naar een teruggetrokken, contemplatief leven.

Dom Bernardus, die deze verlangens wist te eerbiedigen, onthief dan ook Dom Anselmus van zijn zwaar ambt bij officieel schrijven van 12 juli 1885.

Wij laten hier de brief volgen:

“ Gellefde Broeder in Jezus Christus,

Ongeveer twee jaar geleden zond ik u aan het hoofd van eenige medebroeders naar de onder Echt aangekochte bouwhoeve “Lilbosch”, om die namens mij in bezit te nemen en aldaar een klooster te bouwen; wegens den slechten staat der aanwezige gebouwen en het ontbreken van vele om zoo te zeggen in een klooster onmisbare zaken, hebt gij allen U vaak in voor het lichaam pijnlijke omstandigheden bevonden, en het is mij een waar genoegen U bij dezen te kunnen getuigen, mijne volle tevredenheid over de moed, waarmede U en Uwe medebroeders zoveele ontberingen hebt weten te lijden; ik betreur ten zeerste de lafhartige aanslagen op het leven van U en Uwen medebroeder gepleegd.

Dank aan Uwen ijver, beleid en volharding werd binnen de korten tijd van nog geen jaar, een geheel nieuw, doelmatig ingericht en betrekkelijk groot klooster gebouwd, dat thans, naar U mij meldt, ter betrekking gereed is; niets van belang staat nu de vergrooting der kloostergemeente van Echt nog in de weg, en ik heb dan ook besloten om in den loop van de volgende maand wederom eenige medebroeders van hier te verplaatsen naar het klooster van Echt, alwaar in het vervolg minstens twee priesters zullen zijn. Gelet op de meer dan gewone beslommingen van tijdelijken aard, die sedert de vestiging in Echt, bijna onophoudelijk Uwen tijd hebben ingenomen; op de in het begin, aan een dergelijke tot stand-brenging van regeltucht die, zoals makkelijk te begrijpen is, tot nu toe slecht is kunnen onderhouden worden, in zoverre de omstandigheden van plaats zulks toelieten, door in een pas opgericht klooster onafscheidelijk verbonden zorgen en lasten; gelet op het voorschrift van Onzen Vader en wetgever, den H. Benedictus, die wil dat de Abt bescheiden en gematigd zij in het werken, die hij zijn onderhoorigen oplegt, in de diensten, die hij van hen vordert; gelet op Uwe mij bekende voorliefde tot een teruggetrokken en meer inwendig leven, op Uw verlangen, hetwelk ik goedkeur, naar een verdere studie der theologie; na veel gebed, na ingevolge het derde hoofdstuk van onzen H. Regel, de raad mijner broeders te hebben gehoord, en na rijpe overweging, heb ik het nuttigst geoordeeld, U, beminde Broeder, voor het ogenblik te Echt te vervangen door onzen waarden Subprior, P. Pius, den overbrenger van dit mijn schrijven, en aan wie onze kloosterlingen in Echt

voortaan zullen gehoorzamen, zoals zij tot nu toe gedaan hebben aan U, die er – het verheugt mij zulks te kunnen zeggen, -- als weleer te Achel, steeds een voorbeeld van de stichting waart.

Het strekke, dierbare Broeder, tot een bewijs mijner bijzondere genegenheid ten Uwen opzichte, dat ik -- het is mijn inzicht zulks tegelijk door dezen te doen -- U terugroep naar Achel, alwaar U een tijdlang in de gelegenheid wil stellen, om een meer beschouwend leven te kunnen leiden en om den tijd, die U na de Goddelijk Officiën en den handenarbeid overblijven, voor een groot gedeelte -- hetgeen ik tevens begeer -- te kunnen wijden aan theologische studiën, weshalve ik U dan ook zal vrijlaten van een vaste bediening, immers alle zoodanige bedieningen in ons klooster vorderen dikwijls meer tijd, en de meeste zelfs meer tijd dan, voor den gewonen arbeid bepaald is; U zult evenwel biechtvader zijn van de kloosterlingen die zulks verlangen.

Ik wensch dat U a.s. Zaterdag retourneert naar Achel en inmiddels P. Pius op de hoogte brengt der geestelijke en tijdelijke aangelegenheden van het klooster te Echt. En zal deze mijn brief op het kapittel worden voorgelezen, morgen te Achel en aanstaande Woensdag te Echt, terwijl de afschriften daarvan gedurende de volgende vier dagen op het kapittel te Achel en Echt ter inzage zullen blijven liggen.

Gedaan en gegeven in het klooster van O.L. Vrouw van de H. Benedictus te Achel, onder mijn handteekening en zegel en tegenhandteekening van mijn secretaris, op heden 12 juli 1885"

fr. Bernardus Maria, Abt.

Op bevel van mijn H. E. V. Abt

fr. Malachias, Secretaris.

Hiermede nemen wij afscheid van Dom Anselmus Judong, de stichter en oversten van het klooster Lilbosch. Hij is een man, waaraan ten allen tijde onze monniken met dankbaarheid en eerbied zullen terugdenken, wijl hij de grondslagen van onze communiteit in onnavolgbare zelfverloochening gelegd heeft. Dom Anselmus levenstaak was echter nog lang niet voleind. Twee jaar heeft hij nog van de beloofde rust mogen genieten, toen werd hij den 21en December 1887 uitgezonden om de eeuwenoude Abdij van St. Remy bij Rochefort (Namen), die sinds de Fransche revolutie geseculariseerd was, te gaan herstellen. De stichting van dit klooster ging ook met ontzettende moeilijkheden gepaard, doch de grote arbeidskracht van Dom Anselmus wist ook hier te zegevieren. In St. Remy heeft hij, zolang zijn krachten het toelieten, als Prior het klooster bestuurd, en zijn laatste dagen mocht hij in een welverdiende rust doorbrengen. Hij overleed den 4en Maart 1909.

Lilbosch onder het Bestuur van Dom Pius van Zeeland en Dom Cornelius van Geffen.

17 juli 1885 – 17 November 1890 – 17 November 1891

Dom Pius van Zeeland tweede overste Lilbosch

In het oude rekenboek van onze Abdij, dat vanaf de eerste dag der stichting is bijgehouden, komt op 17 juli 1885 de volgende aantekening voor: "Sluiting en overgaaf der rekenboeken en kas op 17 juli 1885 door fr. Anselmus aan P. Pius."

Op 17 juli 1885 trad dus de nieuwe Overste van Lilbosch in functie.

P. Pius in de wereld van J.F. van Zeeland, werd 25 Februari 1828 te Geldrop geboren. Reeds als kind was hij een voorbeeld van gehoorzaamheid en godsvrucht. Zijn studiejaren op het college te Gemert deden hem de achting en eerbied verdienen, zowel van leeraren als medestudenten. Gedurende zijn vacanties die hij zo goed als geheel in de Abdij van Achel doorbracht, vatte hij de liefde op voor het monastieke leven. Den 14en September 1848 deed hij zijn intrede in de Cisterciënsers-Orde.

Zijn kloosterleven was een zeldzaam voorbeeld van regulariteit. Alle punten van den Regel, tot in de kleinste bijzonderheden van de gebruiken, werden door hem stipt onderhouden. Zijn medebroeders hadden fr. Pius nooit bewust een enkel voorschrift zien overtreden. In Achel heeft hij na zijn priesterwijding jarenlang het ambt van subprior waargenomen, tot de Abt hem naar Lilbosch zond.

Onder het bestuur van dezen heiligen monnik treedt het jongste klooster min of meer het tijdperk van een zekere bezinning in. De grootste moeilijkheden van de stichting zijn voorbij; wel is het kloostertje nog arm, ja zelfs zeer arm, doch uit alles blijkt, dat van nu af getracht wordt het reguliere leven, zooals de gebruiken van de orde voorschrijven, in te voeren. Was Dom Anselmus voor zijn religieuzen, naast zijn vroom leven, vooral uitblinkend door zijn geweldige werkkraft, Dom Pius van Zeeland ging hen vooral voor in een verheven leven van beschouwing en boetvaardigheid. De oudste religieuzen van ons huis noemden hem dan ook niet anders dan "de heilige".

Zijn groote zorg was steeds, dat het koorgebied, zover de omstandigheden het toelieten, plechtig werd gehouden. Al kort na zijn aanstelling deed hij den eersten cantor van Achel naar Lilbosch overkomen om er den koorzang te leiden.

Daar Dom Pius inzag, dat voor een klooster van onze Orde een flinke boerderij noodzakelijk was, en ten andere de gebouwen van de oude hoeve vervallen waren en aan herstel niet meer te denken viel, begon hij onder de technische leiding van Br. Donatus een nieuw landbouwbedrijf in te richten. Heel het verdere bestuur van Dom Pius was gericht op den geestelijken groei zijner monniken, en zoodoende heeft hij de communitieit van Lilbosch op haar latere ontwikkeling voorbereid.

Onder dit bestuurstijdperk valt nog een voornaam feit te melden. Vanaf den tijd dat het nieuwe kloostergebouw betrokken was, had hij, zooals men op de bijgaande plattengrond kan zien, de kapel in een der benedenzalen van den westelijke vleugel ingericht. In de loop der jaren evenwel was deze kapel te klein geworden, door het toenemen van de religieuzen, en ook ter oorzake dat de kloosterkapel druk bezocht werd door de vreemden.

Onder leiding en naar teekeningen van broeder Bonafacius, begon Dom Pius nu de tegenwoordige Abdijkerk te bouwen. Reeds den 20en Augustus 1890, op het feest van de grootste Cisterciënsermonnik, St. Bernardus, kon de Abt van Achel de nieuwe kerk komen inzegenen.

Tevens kwam onder Dom Pius het tegenwoordige gastenhuis tot stand.

Zoo lag reeds aan het einde van dit bestuur, op het laatst van 1890, dus slechts zeven jaar na de stichting, het klooster voor ons ongeveer zooals wij het nu kennen.

In October 1889 werd Dom Pius voor eenigen tijd naar Achel terug ontboden. Het bestuur werd in die maanden opgedragen aan P. Alexius Baeten. In April 1890 komt P. Pius weer naar Lilbosch terug. Niet lang echter zou hij de zware verantwoordelijkheid, aan de bediening van de Overste verbonden, behoeven te dragen.

In de eerste dagen van November 1890 kwam Dom Cornelius van Geffen naar Lilbosch, om aan de communitieit van Lilbosch een retraite te preeken, en aan het einde daarvan, werd Dom Pius voorgoed van zijn bediening ontslagen en opgevolgd door Dom Cornelus van Geffen.

Tot 19 November 1891 heeft Dom Cornelius Lilbosch bestuurd. Zijn bestuur is echter te kort geweest, dan dat er veranderingen of merkwaardige feiten te vermelden zijn.

Dit was de eerste phase in de geschiedenis van ons huis. Met het bestuur van den opvolger van Dom Cornelius, Dom Guido Brox, wiens stalen energie en al omvattende blik, zowel bij zijn monniken als buiten het klooster, bewondering afdwongen, gaat Lilbosch een geheel nieuwe ontwikkeling tegemoet.

*

*

*

Het is hier de plaats, nog enkele aanvullingen te geven aangaande Dom Bernardus van der Seyp, waaraan ons klooster onnoemelijk veel te danken heeft. In deze schets kan zijn persoonlijkheid niet in den breede geteekend worden. Het is genoeg te zeggen, dat hij een mensch was, bij wie het monnik zijn waarlijk een tweede natuur geworden was. Hij vergde van zijn monniken zeer zeker het uiterste aan boetvaardigheid en monastieke trouw, maar hij was er zelf een lichtend voorbeeld van, en zulks in groote deemoedigheid.

Onder zijn bestuur zijn drie kloosterstichtingen tot stand gekomen, waarvan Lilbosch volgens zijn eigen bekentenis de grootste plaats in zijn hart innam.

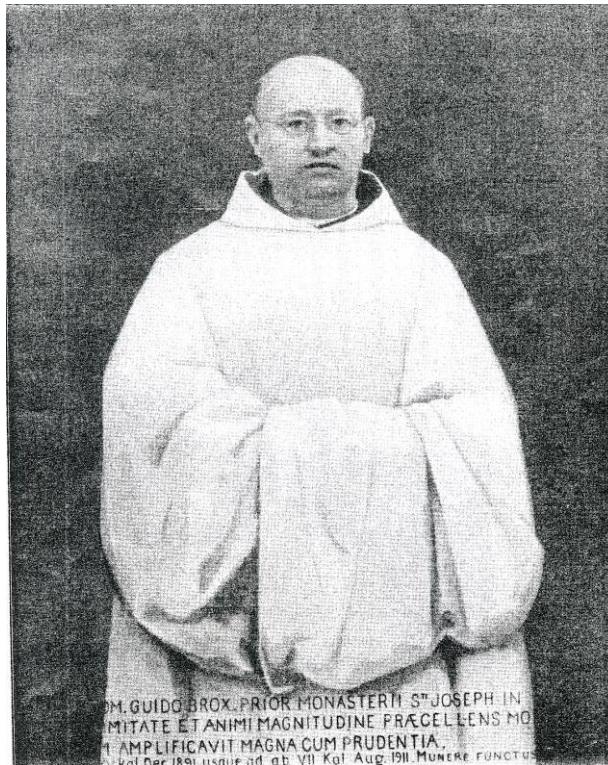
Toen zijn stichtingen voldoende bestaanszekerheid bezaten, legde hij zijn abbatiale waardigheid neer en vertrok in Juli 1891 naar Grenoble waar hij als gewoon monnik het strenge Karthuizer-leven ging omhelzen. Verschillende brieven aan Lilbosch bewijzen, dat hij ook als Karthuizer monnik nog veel voor ons klooster deed.

Toen de monniken eenige jaren later uit Frankrijk verbannen werden, werd Dom Bernardus naar Engeland gezonden, waar hij in het St. Hugh's Charterhouse (Sussex) zijn laatste jaren in een voorbeeldige vroomheid en religieuze volmaaktheid doorbracht.

“Op zijn reis naar Engeland vereerde hij Lilbosch met een laatste bezoek als Karthuizer. Met open armen werd hij ontvangen en grootelijks waren allen gesticht als zij het grijze ineengedoken vadertje om 2 uur in de kerk zagen verschijnen om de Metten bij te wonen” (Kloosterkroniek).

Dom Guido Brox, Overste op Lilbosch van 1891 tot 1911

Wie gevraagd wordt om de gestalte van een in het oog springend figuur naar waarheid en waarde uit te beelden; wie verzocht wordt een menschenleven te bespreken, zoals historie en ervaring het vastgelegd hebben in de herinnering, traditie naast het beeld en woord in de gedachtenis nog verder beleeft, afwikkelt en als het ware, maar dan onvergankelijk bestaan omtoovert; al wie voor zo'n taak geplaatst wordt, wanneer de persoon, die besproken moet worden, noodzakelijker wijs in scherpe omlijningen van licht en schaduw naar voren treedt, staat als de beeldhouwer voor het nog ruwe blok, waaruit straks een meesterstuk verwacht wordt; voelt zich ook bioloog, die, aan uiterlijk omlijningen niet genoeg hebbend, de bewegingen van hart en nieren tracht te doorgronden; maar bovenal weet hij zich verplicht tot studie der ziel in verhevener werkkring, waar rede en vrijheid een nieuwe wereld openbaren, die het begrensde schepsel alle grens van het geschapene doet overschrijden en met het Oneindige in onmiddellijk contact gaat brengen.

Dom Guido Brox Overste 1891-1911

Voor een dergelijke zaak wordt de schrijver geplaagd, die over de persoon van Dom Guido Brox moet gewagen.

Vooreerst ligt daar een vormeloze massa uit de archieven te verwerken tot een model, dat uit puur lijnen en verhoudingen tot u spreekt. Het beeld, aldus verkregen, geeft de mensch weer, zooals hij op één ondeelbaar tijdmoment tot uiting komt: geboetseert langs de oppervlakte van het geschiedkundige relaas volgens dag- en jaarboeken, waar hij tijdens de lopende gebeurtenissen in zijn hoedanigheid van eersten Overste als de stuurman staat met het roer in handen; als herder, die de kudde voorafgaat; als leraar, die de aloude waarheid van het Evangelie met nieuwen glans weet te belichten; als de geneesheer, die voor alle kwalen met kruid gewassen vindt; maar bovenal als vader van zijn geestelijke kinderen. Onder al deze lijnen en verhoudingen, reeds door den Patriarch der Westersche monniken, St. Benedictus, in zijn Regel voor de Cenobieten vastgelegd, is die van leider (regere animas), van stuurman temidden aller stormen (multorum, servire, maribus), van krachtfiguur waar met wortel en tak moet worden uitgerooid (peccata mox radicitus amputet) wel de meest in het oog springende. Voor hem geldt niet slechts de leer de vermaning (argue, obsecra, increpa), maar (oppertune, importune) berijdt hij bij voorkeur het stijgerend paard der algeheele alleenheerschappij. In deze monumentaal-strakke lijnen wordt Dom Guido Brox het best weergegeven, wanneer men hem geboetseerd wil zijn.

Maar dit schijnbaar zo harde beeld is niet uit steen of erts gehouwen. Achter die diepe en donkere plooiën schuilt krachtig leven; het schrille licht, over die scherpe lijnen geworpen, is geen kunstmatige afstraling van buiten, maar heeft zijn bron in eigen binnenste. Daarbinnen is alles leven en gloed; daar bruist het bloed in de aderen, daar klopt een hart sterker dan de dood. Dom Guido had het cholisch temperament: hij was dus in alles geweldig en doortastend. Maar deze geweldenaar, deze onverzettelijke, bij alles wat hem in zijn ondernemingen kwam dwarsbomen, kon teeder zijn als een moeder; wist zich als de beste bruidegom weg te cijferen en op te offeren voor het welzijn van de hem toevertrouwen.

Niet allen hebben hem zóó begrepen. Het ligt voor de hand, dat dusdanig karakter zijn tegenstander vond en scherpe critici. Dom Guido had ze dan ook bij de vleet. Welnu, tegenstanders zijn uiteraard partijdig en beschouwen de dingen door een naar eigen smaak gekleurde bril. Dit neemt niet weg, dat er voldoende aanleiding tot scherpe beoordeling gegeven werd. Bij zijn aangeboren eigenschappen met al hare nuances, had Dom Guido ook zijn persoonlijke zwakheden, die hij zonder twijfel meer had moeten bestrijden.

Hier staan we plotseling voor den gehelen mensch Guido, die niet alleen hartebloed en aderen heeft, maar een ziel met al haar vernuft met den rijkdom al diens gevaren van een vrijen wil. Met deze drievoudige gegeven: die van de strakke figuur, die van het levende beeld, die van den vrije verstandelijken mensch — nu tot een geheel gesmolten — kan door een onpartijdige beoordelaar, die de schaduwzijde zoveel te meer behoeft, als hij 't meesterstuk in schooner licht wil plaatsen, 'n volledig tafereel wordt opgehangen van één van de grootste aller mannen, die de Abdij Lilbosch — bij de viering van haar vijftig jarig klooster jubilé — onder haren leden telt.

Uit goeden stand 31 December 1865 te Esch in Noord-Brabant geboren, waar hij als knaap de volksschool bezocht en als misdienaar fungeerde, werd hij naderhand op het gymnasium der Zonnen van St. Franciscus te Venray geplaatst. Het feit zelf dezer opname geeft ons een kijk op de idee, waardoor de zestien- of achttienjarige student moet beheerscht zijn geweest: Hij zal Franciscaan worden; hij zal het actieve leven

kiezen, misschien naar verre missielanden gezonden worden, oftewel, bij gebrek aan voldoende redenaarsgave, zoveel te meer aan schrijverstalent althans uitin geven.... Hoe dat ook zij.

Het zal wel nooit achterhaald worden, wat er in het brein van deze jeugdige geweldenaar gewoeld heeft, toen hij bij zichzelf met ernst te rade ging en tot het besluit van een geheel tegenovergestelde religieuze levensrichting kwam: op 27 april 1885 staat Jan Brox op het Kapittel der Achelse Kluis en wordt als Novice ingekleed met de kloosternaam "Guido".

Dergelijke overgang van de oorspronkelijke idee naar een specifiek andere, die in den grond en het wezen der zaak toch hetzelfde beoogt; de keus tusschen werkzame en beschouwend leven, waar in beide gevallen naar de volmaaktheid der kloosterorde gestreefd wordt; het contemplatieve leven de overhand zien hebben in een ziel, die voorheen met het actieve sympathiseerde, is nu juist niet uiteraard iets buitengewoons en wordt ook door de Kerkelijke Overheid alleszins goedgekeurd en geprezen. Wij kunnen dan ook bij dezen overgang naar der strengere Orde slechts uiting geven aan de aloude verbazing van de Psalmist: "Hoe onnaspeurlijk zijn toch de wegen Gods !."

En toch zal Dom Guido zich niet onder elk opzicht naar de zienswijze van den Hervormer Rancé richtten. Den 15en Juli 1889 Priester gewijd, fungeert hij weldra als Novicen-meester, totdat Dom Malachias Verstraeten, opvolger van Dom Bernardus van der Seyp, voormalig Abt der Kluis, hem op 15 November 1891 als Overste naar de nog jeugdige stichting Lilbosch verplaatst. En met deze aanstelling van Dom Guido als eerste juridische autoriteit wordt in de vijftigjarige geschiedenis van Lilbosch als kloostergemeente het tweede tijdperk geopend, omvattende de lange rij van twintig volle en zegenrijke jaren (1891 – 1911).

De werkzaamheden van Dom Guido als Overste van Lilbosch zullen we in dit korte bestek tot de hoofdzaak concentreren: zijn ideaal van Benedictijnse actie, gepaard met het contemplatieve leven. Juist onder dit opzicht is Dom Guido zo interessant, omdat hij juist daar voor de meesten zo raadselachtig leek en ook wel ten einde toe is gebleven.

De pueritia of de leeftijd van den knaap, zelfs vanaf zijn prille jeugd tot de infatia toe, is bij St. Benedictus vatbaar voor navolging van zijn regel. Alleen moet de maat worden toegepast, die zoodanige leeftijd van nature eischt. Met dat principe voor oogen kunnen we de eeuwen doorloopen en de geschiedenis der Benedictijner—en Cisterciënsers-orde nagaaan: we vinden er overal de Schola Dominici Servitii. Aan de hand van St. Benedictus wandelen de knaapjes Placidus en Maurus. De jongste broer van St. Bernardus is nog maar een kind, als hij op het voorbeeld van al zijn andere broers het ontzettend-strengere leven van Cisterciënsers boven het gerieflijke kasteel van zijn vader en achterblijvende zuster verkiest. De H. Wetgever is ten opzichte van dit schoolwezen voor kinderen nu juist niet in details afgedaald. De methode dienaangaande heeft evenzeer ruime opvatting bij hem als de soort van kleederstoffen, waarmee de monniken zich moeten dekken. Al naar omstandigheden dient daar rekening mee gehouden.

Bij de beoordeling van Dom Guido's grootste werk, dat hij tot stand bracht: een volledige school voor knapen, die min of meer in dezelfde richting gestuurd worden – de kennismaking met de Orde van Cisterciënsers door onmiddellijk contact en dientengevolge opwekking van belangstelling en eventueel vrijwillige aanvaarding dier levenswijze – gezien zijn voormalige ommekeer van aspirant-voor-het-werkzame

naar den postulant-van-het-beschouwende-leven – staat men voor meer dan een gewoon raadsel. Want men vergeet niet, dat de Orde van Cistercië, zooals zij toen door de Trappisten beleefd en in haar Regel geïnterpreteerd werd, de schoolse wetenschap en wetenschappelijk vorming van het jongere geslacht – als dan jongeren die bovenmenselijke-strengere levenswijze aandurften – op de leest geschoeid van Dom Rancé. Dat feitelijk dit plan van Dom Guido niet in duigen viel, had hij dan ook wel te danken aan het Oppergezag van Z.H Paus Leo XIII r.g

Nauwelijks was er één jaar verlopen sedert zijn installatie als prior van Lilbosch op 17 November 1891, of reeds in het volgende jaar had op 12 October de groote gebeurtenis in Rome plaats, waar alle Oversten der vier Trappisten-Congregatie in Generaal Kapittel vergaderd waren en de Unie tot stand kwam, welke naderhand alle volgelingen van Abt Racé vereenigd toonde in de Cisterciënsers Orde der strengere observantie. Met deze Hervorming, van het hoogste Gezag in de Kerk uitgaande werden ook Constituties in het leven geroepen, die aan vroegere opvattingen inzake wetenschappelijk vorming den eersten genadeslag gaven. Als vijftientig jaren nadien het nieuwe Kerkelijk Wetboek verschijnt, staat alles, wat in 1892 dienaangaande in de Orde tot stand gekomen was, bekrachtigd en nader toegelicht.

Het groote ideaal, wat van nu af Dom Guido voor oogen zweefde, was de eisch der Kerk, dat uit alle huizen der Orde leden naar de Pausenstad gezonden worden, die daar universitaire opleiding genieten. Nu ligt het voor de hand, dat aan zoodanige opleiding geschoolde vorming volgens gymasiaal program vooraf dient te gaan. En zie daar het perspectief aan Dom Guido's arends-blik geopend. Daar waren slechts enkele maanden na de Unie van 1892 nodig om hem alle hefboomen in beweging te doen zetten tot het welslagen van een eerste daad, die, bij de nog lang niet uitgewerkte gisting van de mentaliteit dier dagen, ongehoord leek en werkelijk van ongemeenen durf getuigt.

Op 26 april 1894 werd met 't bescheiden getal van negen leerlingen 't Juvenaat op Lilbosch geopend. Twaalf jaar later zal daar een apart gebouw voor opgericht worden, groot genoeg om aan 160 leerlingen volgens alle eischen der schoolwet verblijf te verschaffen. En van dan staat de school bekend als "St. Bernardus College te Echt"

Wat de universitaire opleiding betreft: Reeds in de herfst van 1898 togen de twee eerste studenten naar de Eeuwige Stad. En het volgende jaar werd dit getal verdubbeld. Voortaan waren er jaarlijks tot aan den dood van Dom Guido vier studenten van Lilbosch in de Aula's der Gregoriaans Universiteit onder de toehoorders aldaar gerangschikt. Nagenoeg allen doctoreerden in de verschillende faculteiten, t.w. wijsbegeerte, godgeleerdheid en kerkelijk recht.

De werkzaamheden van Dom Guido tijdens zijn bestuur der Lilbosche kloostergemeente werden als het ware in parallel-vormige lijn vergezeld van die, welke Dom Malachias Verstraeten op zijn gebied ontwikkelde. Deze twee mannen reikten elkaar de hand en stonden tevens als twee polen van eenzelfde wereld tegenover elkaar. Dom Malachias opende deze wederkeerigen werkkring met Dom Guido in hoedanigheid van eersten Overste naar de Stichting St. Joseph te Lilbosch te zenden en bekrachtigt diens installatie door zijn eigen wijding tot Abt van Achel uit de handen van Mgr. Boermans in Lilbosch te ontvangen, welke plechtigheid den 15en Januari 1892 aldaar plaatsgreep.

Vooraleer tot de oprichting van het Juvenaat over te gaan, vroeg Dom Guido de meening van Vader Malachias. En toen het er was, bleef Dom Malachias niet in

gebreke om er ook postulanten voor de Achelse Kluis te plaatsen. Reeds in 1897 had Dom Malachias het voorbeeld gegeven en twee der zijnen op studie gezonden naar de Romeinse Universiteit. Deze eerste proef slaagde slechts gedeeltelijk. Eerst in 1905 begon de Abdij van Achel succes te boeken, maar Lilbosch was reeds voorgegaan.

Een groot aandeel heeft Dom Malachias gehad in de ontwikkeling der Lilbosche agricultuur en hier stond Dom Victor van der Eynden, toendertijd in hoedanigheid van econoom fungeerend, hem overal met helpende hand ter zijde. Maar de kracht van de financiële leiding ging van Dom Guido uit.

Lilbosch was allengs rijp geworden om tot Abdij verheven te worden. Doch Dom Guido was nog lang niet met al zijn plannen gereed. In zijn veel omvattend terrein was er ook een Abdij-Kerk ontworpen. Dat wist ook Dom Malachias, die op slot van rekening door de redelijk van het plan overtuigd werd. En wie zal ons verhalen, wat de stoere werker Dom Guido nog meer zou hebben uitgevoerd, had levensduur hem de gelegenheid gelaten.

Helaas! Temidden zijner drukste bezigheden, met een stapel nieuwe plannen in 't vooruitzicht; bij 't schoonste jaargetijde, waar niemand aan heerschende ziekte denkt, grijpt hem de diphteritis aan....

Binnen minder dan één week heeft Dom Guido het tijdelijke met het eeuwige verwisseld. Zijn laatste dagen waren misschien de meest beteekenisvolle zijns levens. Hij zag de dood hem tegengrijnzen en zijn menschelijk gevoel leed er zichtbaar onder. Maar hij bleef doorwerken, zoolang zijn benen hem nog droegen. Zelfs eenige uren voor zijn dood doorliep hij de laatst-binnengekomen post, ofschoon met sidderende hand en bevende ledematen. En temidden van die doodenden arbeid en dien zware zielenstrijd, die het vliedende leven in zijn allerlaatste phase nog grijpen wil, kwam er nu een schietgebed over de lippen van den plots neergevelde reus, nu een kind gelijk: "Mijn Jezus!"

Het was 26 juli 1911, omstreeks negen uur in den avond.

Dom Guido had uitgestreden met den nood en met den dood. Zijn taak op aarde was teneinde. Zijn heengaan was een slag voor Lilbosch. Voor een werk, als hij ontworpen en uitgevoerd had, een levenstaak, waar hij althans voorlopig onmisbaar toe leek, scheen niemand zo maar voor de vuist geschikt. Maar wat zijn alle menselijke berekeningen bij de ondoorgrondelijk raadsbesluiten van Gods!

Voor Dom Guido werd een opvolger gevonden, een man met een geheel ander karakter en ook andere idealen. En toch was de goedge Dom Victor van den Eynden de geschikte persoon om de weldra nakende zware oorlogsjaren met al hun ellenden 't hoofd te kunnen bieden. Onder Dom Victor ging het door Dom Guido begonnen werk niet te loor. Het ontvouwde zich integendeel in de mate, waarover onze tijdgenooten uit alle deelen des lands door eigen ervaring kunnen oordelen.

Al is het stoffelijk omhulsel ten grave gedaald . . .

De ziel keerde naar heur Schepper weer . . .

En op Lilbosch leeft Dom Guido Brox nog aldoor -- in zijn werk . . .

Dom Victor van den Eynden

Van 3 Oktober 1911 tot 15 September 1927 werd de Abdij bestuurd door haar eersten Abt, Dom Victor van den Eynden.

Van 3 Oktober 1911 tot 3 Oktober 1912 als Overste en daarna als Abt.

Dom Victor van den Eynden eerste Abt Abdij Lilbosch

Cornelis van den Eynden werd geboren te Dommelen in Noord-Brabant, den 3en April 1862. Hij was de zevenden van tien kinderen uit het gezin van Marcel van den Eynden en Marie Verberne. Vader was timmerman en zoals toen gebruikelijk was, daarnaast ook landbouwer.

Uit zijn vroegere jeugd valt weinig te vertellen, wat men niet van andere jongens zou kunnen zeggen. 't Best zou men dezen tijd uit het leven van den jongen Cornelis kunnen weergeven met "Zonnige lente"

Zorgeloos, argeloos, onder het waakzaam oog der diep godsdienstige ouders, gingen deze jaren voorbij. Toen hij oud genoeg was, ging hij elken dag met zijn oudere broertjes en buurkinderen naar de school, die ongeveer een half uur van de ouderlijke woning verwijderd lag. 's Middags bleven ze dan in school en aten de boterhammen op, die ze 's morgens hadden meegenomen. Natuurlijk was er op den heen- en terugweg gelegenheid te over om allerlei kattenkwaad uit te halen. Hieraan deed Cornelis trouw mee, behalve wanneer het tot vechten kwam; daar moest hij niets van hebben. Zoo vertelde hij later dikwijls, hoe ze op den schoolweg meestal meestal over 'n paadje gingen langs 'n heg, waaroverheen de takken van een paar appelbomen hingen. Cornelis zou het nooit van zich hebben kunnen verkrijgen, om die appels af te plukken; dat beschouwde hij als diefstal. Maar wel had hij, als echte jongen, telkens

plezier, als de boer den hond op hen losliet en zij onder het noodige geschreeuw hard er vandoor gingen, en niemand gebeten werd.

Op school was Cornelis nooit van de vlugsten, maar wel vasthoudend wat hij eens geleerd had. Reeds zeer vroeg openbaarde zich bij hem de neiging tot den Priesterstand, waartoe zonder twijfel, zeer veel heeft bijgedragen zijn veelvuldig bezoek aan de Achelse Kluis. Maar zoo gemakkelijk zou deze wensch toch niet in vervulling gaan.

Toen hij van de school af was, werd hij door zijn ouders bestemd om zijn ouderen broer Peerjan op de volmolen te helpen. Hier gebruikte de ijverige jongeling den tijd, die hij niet aan het werk moest besteden, bijna altijd om te lezen. Dit was niet op de eerste plaats bedoeld als ontspanning, maar Cornelis trachtte zoo aan te vullen, wat er aan zijn kennis ontbrak, en dit nog altijd met het oog op zijn toekomstig Priesterschap. Want steeds stond dit groote doel voor geest: "Pater worden in Achel." Voorlopig viel hieraan echter niet te denken. Hij was thuis nog noodig, en moest er dus maar mee tevreden zijn zich naar best vermogen op die hooge roeping voor te bereiden. Deze voorbereiding stond hierin, dat hij in alles de plichten, die het oogenblik meebracht, vervulde. En dat Cornelis hierbij niet droefgeestig of kwezelachtig was, blijkt wel uit de volgende feiten, die hij zelf later verteld heeft.

In den tijd, dat hij knecht was op een molen in Steensel, gebeurde 't wel eens, dat zijn patroon hem 's avonds berispte, omdat hij stond te lachen. "Och baas", was dan het antwoord, "laat me nog wat lachen, ik heb mijn plezier voor vandaag nog niet op". In hetzelfde dorp werd hij eens met een makker achtervolgd, omdat hij op d'n onvruchtbaarheid van den Steenselschen grond had gezinspeeld met een in die buurt welbekend woord. Ze gaven geen andere kans om te komen dan door een doornen heg te kruipen, wat natuurlijk niet zonder kleerscheuren ging. Maar dat hadden ze er graag voor over.

Deed Cornelis aldus graag mee aan onschuldig vermaak, hij betrachtte van den anderen kant steeds de grootste nauwgezetheid van geweten. Een knecht had een heele kist met appels en peren op den molenzolder staan, en Cornelis hielp trouw ze mee op te maken. Maar toen de knecht een keer gezegd had dat ze diefstal afkomstig waren, was hij er niet toe te bewegen nog één te eten. Broer Peerjan hield hem wel eens voor de gek als veel te "fijn", maar daaraan stoorde hij zich niet. Als er te weinig meel in een zak was, deed hij er altijd nog eigen meel bij.

Deze getrouwe medewerking met de genade verwierf hem steeds rijker zegen, en maakte hem altijd waardiger en meer geschikt voor de groote inzichten, die de Goddelijke Voorzienigheid voor hem had.

In 't jaar 1887, toen Cornelis 25 jaar oud was, was het oogenblik gekomen, dat God hem nader aan zijn dienst zou verbinden. Met toestemming van zijn ouders ging hij op den 1en Juni voor de zoveelste keer met zijn broer Peerjan naar de Achelse Kluis, maar nu met de bedoeling om er te blijven. Onderweg in de hei, ruilde hij zijn horloge en overjas met die van Peerjan, omdat de zijne veel beter waren. En nu er toch geen nut meer van dacht te hebben.

Als aspirant moest hij voor Dom Bernardus iets zingen, Cornelis zong een "Tantum ergo" en werd geschikt bevonden om koornovice te worden. Zes dagen later ontving

hij het heilig kleded der Orde, met als kloosternaam den naam van "Victor", den patroon der molenaars.

In 't Noviciaat onderscheidde hij zich in niets van zijn medenovicen. Met den eenvoud van een kind deed hij wat hem werd opgelegd, 't onaangename, zowel als datgene, wat meer met zijn natuur overeenkwam.

Bezoek ontvangen werd in die tijd meestal niet toegestaan aan de novicen. Toch hadden de ouders eens gaarne van hem zelf gehoord, hoe hij het in 't klooster maakte. Daarom ging Peerjan naar de Novicenmeester, Pater Malachias. Deze vond er een middel op en zei tegen Peerjan: "Ga maar in de Wetering. Dan zal ik frater Victor ook daarheen sturen en hem zeggen, dat hij U mag spreken." Zo gebeurde het, en nu waren de ouders gerust gesteld.

In 1889 legde frater Victor de kleine geloften af, en werd op 15 mei 1890 naar het eenige jaren tevoren gesticht klooster van Echt gezonden. Hier zou frater Victor zijn levenstaak vinden, die de Goddelijke Voorzienigheid voor hem had weggelegd.

Pater Guido, die in het begin van 1891 als eerste Prior naar dit klooster was gezonden, erkende spoedig, welke goede diensten hij van den voorbeeldigen religieus kon verwachten en stelde hem daarom aan als Cellerier. In deze hoedanigheid moest hij dus voor 't tijdelijke van het klooster zorgen. Allen, die hem als zodanig gekend hebben, weten met welke nauwgezetheid hij zich steeds van deze opdracht heeft gekweten. 't Is ook als Cellerier, dat Pater Victor zich voor Lilbosch verdienstelijk heeft gemaakt door de ontginning van "Het Broek". Op een andere plaats in dit gedenkschrift wordt uitvoerig over deze kwestie gesproken. Maar 't is onmogelijk om 'n levensschets van Pater Victor te geven, zonder daarin "Het Broek" te vermelden.

Hoe dikwijls Pater Victor samen met vader Stoffels, en in later tijd alleen, geheel "Het Broek" heeft doorlopen, om er al de eigenaardigheden en productiemogelijkheden van te leeren kennen is zelfs niet bij benadering aan te geven,

Vader Stoffels was een groote voorstander van kunstmest, lang voordat dit artikel algemeen geworden was. Op zijn aanraden en in onderling overleg gebruikte Pater Victor dit "moderne goedje" in "Het Broek", en hij kreeg daardoor zo'n ondervinding op dit gebied, dat de landbouwers en zelfs de landbouweraren gaarne met hem over dit onderwerp kwamen praten.

En de goede Pater was altijd bereid om iemand te woord te staan. Maar wanner hij eenmaal een door ondervinding gevestigde meening had gekregen, dan wist hij, bij allen eerbied voor een tegenovergesteld gevoelen, toch gewoonlijk z'n persoonlijke meening met zulk een overtuiging en eenvoud voor te dragen, dat 't moeite kostte om eraan te weerstaan.

Naast "Het Broek" had ook de veestapel zijn bijzondere zorg. En als later het vee van Lilbosch als "model" werd voorgesteld, dan kan men dat gerust toeschrijven aan 't volijverige werken van den toenmalige Cellerier, Pater Victor.

Boven de zorg voor het tijdelijke stond bij hem echter altijd de zorg voor het geestelijke en wel op de eerste plaats voor zijn eigen geestelijk heil.

Op 16 Juli 1882 mocht hij de solemneele of groote gelofte afleggen, en op 19 Maart 1883 werd hij te Roermond Priester gewijd.

Nu werd hij aangesteld als biechtvader voor de kloostergemeente en als Subprior, in welke beide functies hij zich door zijn eenvoud en oprechtheid nagenoeg tot ieders vaderlijke vriend maakte.

Ook als biechtvader voor de vreemdelingen en studenten was Pater Victor altijd zeer gezocht, wat voorzeker weer 't gevolg was van zijn buitengewone zachtheid en

vertrouwen-inboezemende goedheid. Hij heeft later zelf wel eens getuigd: "Ik kan me niet herinneren, dat ik ooit de absolutie geweigerd heb."

En als men hem dan wees op de gestrengheid en rechtvaardigheid van God, aan wie hij toch verantwoording zou moeten geven, dan was steeds zijn antwoord: "Ik wil in 't oordeel liever rekenschap geven van teveel goedheid dan teveel strengheid". Heelemaal volgens de geest van 't heilige Paterke van Hasselt, dien hij zich tot voorbeeld had gesteld.

Buitengewone goedheid is trouwens altijd een van de meest kenmerkende en aantrekkelijke eigenschappen geweest van Pater Victor. Naast zijn kinderlijke eenvoud en onverwoestbare optimistisch vertrouwen in zijn evenmens is er misschien geen andere deugd, die Pater Victor zovéél vrienden heeft bezorgd als juist zijn groote goedheid. Als men dan ook jaren na zijn dood in de buurt nog over Pater Victor begint te spreken, dan hoort men altijd als eerste lofprijzing: "Wat was dat toch een goede en eenvoudige man."

Deze twee deugden traden bij hem wel het meest op den voorgrond. En er zullen weinig menschen zijn, die bij kennismaking van Pater Victor, niet onder den indruk daarvan kwamen.

't Liefst had hij te doen met eenvoudige menschen; daar kon hij het beste mee opschieten. Als hooggeplaatste personen hem wenschen te spreken, trachtte hij er altijd langs te komen, door iemand anders er heen te zenden. Bij die "hooge heeren" voelde hij zich niet zo op zijn plaats. En ofschoon bekende kerkelijke en wereldlijke hoogwaardigheidsbekleeders dikwijls van hem getuigden, dat ze ten zeerste gesticht waren door z'n ongekunstelden eenvoud, voelde hij zich in hun midden toch nooit op z'n gemak; hij meende altijd, dat hij niet "deftig" genoeg kon doen om met zulke personen om te gaan.

Was hij daarentegen bij "gewone" menschen, vooral bij zulke, die ook iets van het boerenbedrijf kenden, dan kon hij zóó onderhoudend en smakelijk praten en vertellen, dat de tijd verliep, zonder dat men het merkte.

Zonder ooit maar 't geringste prijs te geven van z'n priesterlijk e kloosterlijke waardigheid, wist hij zo gemeenzaam en meegaand te zijn, dat men aanstonds vertrouwen moest stellen in een man, die -- voelde het -- het zóó goed en oprecht meende. Geen wonder dan ook, dat hij zoo algemeen werd gezocht, in den biechtstoel en daarbuiten, door personen die hem hun leed kwamen klagen. Het deed altijd goed, als men zijn hart eens kon uitstorten bij hem, die geduldig naar de klachten kon luisteren, en die voor iedereen minstens een oprechte genegenheid kon tonen, een genegenheid, die tevens werkelijk bovennatuurlijk was. En kon hij in sommige moeilijkheden al niet helpen, dan ging men toch altijd weer getroost en opgebeurd van hem heen.

Het kan dan ook niemand verwonderen, dat na den dood van Dom Guido, Pater Victor op 3 October 1911 tot zijn opvolger werd gekozen. Het jaar daarop, den 3en October, koos het Convent hem tot eersten Abt van Lilbosch, als hoedanig hij de 26 d.a.v. werd geïnstalleerd en den 27en gewijd.

In deze hoedanigheid toonde Dom Victor zich voor zijn kloostergemeente een waar Abt, d.w.z. een vader. Hij schitterde niet voor de wereld door buitengewone geleerdheid of talenten. Zijn grootste zorg bestond daarin, dat hij in zijn klooster de broederlijke eensgezindheid en liefde deed heerschen. Nooit zou hij bij iemand 'n kwade of minder goede bedoeling verondersteld hebben. Gebeurde het ooit, dat er in

zijn tegenwoordigheid kwaad werd gesproken, dan nam hij altijd de verdediging op van die afwezig waren, al was 't ook maar door te zeggen: "Kom, kom, we moeten geen kwaad van hen zeggen, als ze er niet bij zijn, en zich niet kunnen verdedigen." Dit streven om vooral de broederlijke liefde te doen bloeien in zijn klooster, toonde zich op zeer bijzondere wijze in de zoo moeilijke oorlogsjaren. Er waren toen in Lilbosch Hollandsche, Duitsche en uit België gevluchte Belgische religieuzen. Dat onder deze moeilijke omstandigheden die kloosterlijke vrede en eendracht bij verschil van nationaliteit en daarmee natuurlijkerwijze verbonden vaderlandsch gevoel nooit noemenswaard gestoord worden, is zoo niet uitsluitend, dan toch voor een zéér groot deel toe te schrijven aan de zachte en tactvolle leiding van den goeden vader Victor. Zoodra hij merkte, dat een meeningsverschil bij dezen of genen wat dieper dreigde wortel te schieten, liet hij aanstonds op enigerlei wijze merken, hoe onaangenaam hem dit was, en meer was er in den regel niet noodig om 't te doen ophouden. Zoo was zijn geheele bestuur als Abt dan ook meer vaderlijke leiding dan krachtig heerschen.

Steeds ook was hij voor iedereen toegankelijk en altijd goed gehumeurd. Zoveel de H. Regel het toeliet, stond hij toe, wat men hem kwam vragen. En meende hij al eens te moeten weigeren, dan geschiedde dat op zulk een zachten toon en met zoo goedige woorden, dat men meestal zelf gevoelde hem tot deze weigering te hebben genoodzaakt. Dit was zóó bekend, dat de kloosterlingen onder elkaar wel eens zeiden: "We zullen hem dit of dat maar niet vragen, want misschien zal hij 't niet mogen toestaan en dan doen we hem nog meer verdriet dan ons zelf."

Ook als Abt en Prelaat bewaarde Dom Victor steeds die eenvoud, die hem tot dan toe had gekenmerkt. Als er iets was, dat hem hinderde, dan legde hij zijn kruis op tafel, stak z'n ring in zijn zak, trok klompen aan, en ging dan "Het Broek" in. Als hij dan maar een paar minuten buiten was, dan waren al zijn zorgen verlicht; dat heeft hij zelf dikwijls aan zijn religieuzen verteld. Gewoonlijk voegde hij er dan bij: "Dat is bij mij natuur, en daarom heb ik er geen verdienste van." Maar zij weten, dat het naast zijn gelukkigen natuur en aanleg toch ook zo'n rotsvast Godsvertrouwen was, dat hem een bijna blind optimisme inboezemde. Hij had de wapenspreuk: "FIDE VINCERE", dat wil zeggen door 't geloof overwinnen. En dat dit bij hem geen ijdel gezegde was, bleek voornamelijk wel hieruit, dat heel zijn leven gekenmerkt werd door een waren geest van bovennatuurlijk geloof.

Toen een van zijn kloosterlingen hem eens meende aan te sporen tot grotere bezorgdheid, was het antwoord: "Ik doe mijn best, God doet de rest. Zoodra ik meen gedaan te hebben, wat ik kan, dan maak ik me verder helemaal geen zorgen meer, maar geef ik alles over aan O.L. Heer."

Een schoon bewijs hiervan gaf hij eens in 't begin van de mobilisatietijd, toen alles vol onrust en bezorgdheid was. Hoe dikwijls werd er toen 's avonds gezegd: "Vannacht komen de Duitschers over den weg Waldfeucht—Echt, om dan over Maaseyck België binnen te rukken, en dan zijn wij morgen 'n deel van Duitschland." Maar geen enkelen avond is Pater Victor daarom ook maar één minuut later ingeslapen.

Op één dag waren er zeven telegrammen binnen gekomen, waardoor verschillende Paters en Broeders voor de militaire dienst waren opgeroepen. Het laatste telegram kwam aan, toen vader Victor reeds in bed lag. Maar Broeder portier, die 't hem bracht, was nog niet de kamer uit, of Vader Victor sliep weer door, in 't onverstoorbare

vertrouwen, dat Gods Vaderlijke Voorzienigheid al die dingen, waaraan hij toch niets kon veranderen, wel ten beste van zijn schepselen zou keren.

Nooit, zelfs niet in zijn zwaarste beproevingen, werd dit vertrouwen geschokt, omdat het geworteld was in zijn diep kinderlijk geloof. Tot bewijs hiervan strekke onder meer het gebeuren van 1927. Een zware brand verwoestte toen de gebouwen van de boerderij, en allen hadden medelijden met den goeden Vader, die toch altijd zijn beste krachten daaraan had gewijd. Maar aan Dom Victor zelf heeft men niet kunnen merken, dat het hem trof. Zóó beheertschte het: “FIDE VINCERE” zijn gehele leven.

In hetzelfde jaar achtte Dom Victor de tijd gekomen om naar een jongere kracht om te zien, die hem den last van de Abbitiale waardigheid van de schouders zou nemen, en op 15 september vroeg en verkreeg hij op de meest eervolle wijze zijn welverdiend emeritaat. Zoals na de keuze bleek, had hij zelf vurig verlangd, dat zijn neef, Pater Anselmus, zou worden gekozen, maar zijn strikt rechtvaardigheidsgevoel had niet toegelaten, dat hij daarvoor ook maar de geringste moeite deed. Maar toen den 15en October de kloostergemeente bijeen kwam om over de keuze van een opvolger te beslissen, en Pater Anselmus werd gekozen, toen wilde Dom Victor zijn bijzondere voldoening hiervoor niet verbergen.

Nu zou hij dus een rustige levensavond tegemoet gaan. Wel trok zijn hart hem nog altijd naar Achel, maar de banden die hem aan Lilbosch verbonden, waren toch sterker. En zoo bleef hij dan te midden van de hem dierbare kinderen.

Lang zou hij de welverdiende rust hier op aarde niet genieten. Steeds vaker herhaalden zich de zoo smartelijke aanvallen van zijn chronisch lijden: galsteen, gepaard aan een bijna volkomen uitputting van krachten. En na een laatsten zware aanval riep de Heer hem onverwacht spoedig, op 27 januari 1928 reeds, tot de eeuwige rust.

Toen nog meer dan tijdens zijn leven kwam tot uiting, hoe groot en algemeen de genegenheid was, die de goede Vader Victor zich door zijn eenvoud en hartelijkheid had verworven. Ongenoodigd kwamen talloos velen hem de laatste eer bewijzen, en zijn plechtige uitvaart werd een ware zegetocht.

Maar al de lofprijzingen, die over hem werden uitgesproken, kwamen hierop neer:

“FIDE VINCERE — FIDE VICTOR. — Door geloof overwinnen, door geloof overwinnaar

Dom Dr Anselmus van Hoof
Van 27 October 1927 — 22 Maart 1929

De opvolger van Dom Victor, P. Anselmus, werd evenals zijn heer oom een voorganger in het ambt, geboren te Dommelen. Toen zijn peetoom (later Dom Victor) afscheid kwam nemen om naar het klooster te gaan, legde hij de hand op de het hoofd van den kleinen Marcel en zei: "Mijn jongen, jou moge O.L. Heer bijzonder zegenen." Uit het vervolg van blijken, dat Heerrooms' wensch in vervulling is gegaan. — Als kind viel Marcel eens in het water en was op het punt van verdrinken. Z'n eerste gedachte was: nu gauw 'n volmaakt akte van berouw verwekken, dan is het zoo erg niet. — 't Avondgebed bad hij altijd hardop, ook al zei moeder soms, omdat de burenen in huis waren, dat hij het zachtjes mocht doen. — Toen hij oud genoeg was, mocht hij misdienaar worden, en ofschoon ze ongeveer een half uur van de kerk verwijderd woonden, kwam de ijverige misdienaar nooit te laat. Zelfs behoefde moeder hem op de dagen, waarop hij moest dienen, nooit te wekken; dan was hij vanzelf present.

Eens — 't was nog voor z'n eerste H. Communie, — was hij met moeder alleen op stap en maakte haar z'n verlangen bekend om naar 't klooster te gaan. Moeder was hierover zeer blij, maar zg toch voorlopig geen kans, om dien wensch in vervulling te doen gaan. Ze zei hem dan ook: "Maar jongen, bedenk toch, dat jij onze eenige zoon en dus stamhouder bent; en als vader en ik ouder worden, wie zal dan voor ons werken." — "Moeder", antwoordde Marcel, "als ik voor jullie bid, en de meisjes voor jullie werken, zal O.L. Heer ons toch zeker zegenen" Hoe zal moeder zich verheugd hebben over deze woorden van haar kind, die van zoo'n diep geloof getuigden. Zeker

heeft ze ook hieraan gedacht, toen na Marcel nog drie van haar vijf dochters vroegen en verkregen om naar het klooster te gaan.

Op school toonde Marcel zich 'n zeer begaafd leerling. Dit was een van de middelen, die de Goddelijke Voorzienigheid gebruikte om haar inzichten omtrent hem te verwezenlijken. In 't voorjaar van 1897 bracht P. Victor 'n bezoek aan zijn broer, die onderwijzer was in Dommelen. Deze wees Heerbroer op den meer dan gewonen aanleg en het goed gedrag van hun beider neef. Aanstonds dacht P. Victor hierbij aan het drie jaren tevoren opgericht Juvenaat "St. Joseph" te Lilbosch. Als Marcel hierop 'n plaats kreeg, kon hij zelf voortdurend de vorderingen van zijn petekind nagaan en hem bij moeilijkheden door een welgemeend woordje van troost opbeuren. Hij vroeg dus eerst aan Marcel, of hij er ervoor voelde. "Nou en of, niets liever dan dat." Toen moesten de ouders nog toestemmen. Moeder was zielsblij, omdat op deze wijze 'n eerste begin zou gemaakt worden aan de vervulling van de hartenwensch van haar kind. Vader was te diep godsdienstig om zich niet te verheugen over het geluk, dat God aan z'n zoon wilde schenken, maar hij voelde toch zwaar het gemis van een stamhouder en daarmee het uitsterven van zijn naam. Toch gaf hij gaarne z'n toestemming en zoo vertrok Marcel na de Paaschvacantie naar Echt. In 1899 vroeg hij aan z'n ouders verlof om in de orde van Citeaux te gaan en trad in Mei van dat jaar 't klooster binnen. Wel was dit voor vader 'n zwaar offer, zóó zwaar zelfs, dat hij er ziek van werd; maar later toen hij er overheen was, heeft hij dikwijls gezegd: "O.L.Heer heeft dit offer op bijzondere wijze gezegend en ik zou niet willen, dat ik 't niet gebracht had."

Frater Anselmus — zo heette Marcel voortaan — kreeg spoedig na z'n inkleeding 't postje van tweede koster. In deze hoedanigheid moest hij vooral voor de kerk zorgen. (De kelken, misgewaden enz. waren aan de zorg van den eersten koster toevertrouwd.) Hoe hij zelf over dezen tijd gedacht heeft blijkt uit zijn eigen woorden, die hij later dikwijls herhaalde: "Ik zou willen dat iedere novice, die gelegenheid had, om 'n innerlijk mensch te worden, die ik in dien tijd heb gehad." In 1901 mocht Fr. Anselmus de tijdelijke gelofte afleggen en met de hogere studies beginnen. Omdat hij hierbij zeer goed voldeed, werd hij in 1903 door z'n Overste, Dom Guido, naar Rome gezonden ter verdere ontwikkeling. Hier verwierf hij aan de Academie van St. Thomas den titel van doctor der filosofie en aan de "Gregoriana" dien van dr. Theol. En jur.can. Hier ontving hij ook de lagere Wijdingen en werd hij tot Subdiaken en Diaken gewijd. In 1907 mocht hij in Utrecht de H. Priesterwijding ontvangen. Dezen gelukkige dag hebben vader en moeder v. Hooff nog beleefd. Beiden vergoten tranen — maar 't waren tranen van vreugde — toen hun eigen zoon hun de H. Communie mocht uitreiken, en vader heeft, volgens eigen getuigenis, toen niet alleen in den geest het offer hernieuwd, dat hij God eens had gebracht door 't afstaan van z'n eenigen zoon, maar hij dankte hem ook van ganser harte voor de groote gunst, dat Hij hun kind tot zijn bijzondere dienst had uitverkoren.

Na voleindiging zijner studiën werd P. Anselmus aangewezen om aan zijn confraters in 't klooster te Echt de gewijde wetenschappen te onderwijzen. Maar niet lang zou dit licht in zoo bescheiden kring z'n glans verspreiden. Gedurende zijn verblijf als student te Rome had de hoogste Overheid der Orde, die in 't zelfde huis verbleef, gelegenheid gehad de deugden en talenten van P. Anselmus te leeren kennen. Daarom kan 't ons niet verwonderen, dat hij spoedig weer naar Rome werd geroepen om als Pater Magister de geestelijke leiding van de studenten der Orde op zich te nemen. Een hevige longziekte, vergezeld van bloedspuwing, dwong hem na eenige jaren deze

bediening neer te leggen. Na van de ziekte hersteld te zijn en in zijn klooster teruggekeerd werd hij aangewezen om als directeur aan het hoofd te staan van het St. Bernardus College. Doch Mgr. Marre, de Algemeen Overste der Orde, die hem tijdens zijn verblijf in Rome had leeren waardeeren en hoogschatten, wenschte hem wedere aan zich te verbinden en zoo werd hij in 1921 tot Definitior der Orde benoemd. Als zoodanig moest hij eigenlijk te Rome verblijf houden; maar Dom Victor, die de steun van zijn wijze raadgevingen niet graag mistte, vroeg en kreeg verlof, dat P. Anselmus toch in Echt mocht blijven. Lang echter kon zoo'n toestand niet duren en daarom werd P. Anselmus op 't Generaal Kapittel van 1922 eervol van den last van het definitorschap ontheven en kon hij zich dus geheel gaan wijden aan de belangen van het St. Bernardus College. Moeilijk waren de omstandigheden. Steeds meer zag men in, dat men wegens financieele moeilijkheden niet kon doorgaan met in hoofdzaak Duitsche leerlingen te nemen. Dus moest men ertoe besluiten in plaats daarvan Hollanders te nemen en daarbij tevens zorgen, dat 't studiepeil de concurrentie met andere colleges kon doorstaan. Zichtbaar heeft in beide opzichten de zegen van O.L. Heer op de pogingen van P. Anselmus gerust.

De overgang van Duitsche naar Hollandsche leerlingen was binnen betrekkelijk zeer korten tijd voltrokken, en wat 't laatst betreft, mocht P. Anselmus de voldoening smaken, dat onder zijn directeurschap de eerste candidaat, die vanaf de voorbereidende klas zijn geheele opleiding aan het St. Bernardus College had genoten voor staatsexamen te Utrecht slaagde. Zeker was dit voor P. Anselmus een groote vreugde, maar nog groter voldoening schonk hem het feit, dat er onder zijn leiding zoo veel geestelijke roepingen aangekweekt of bevorderd werden. Hij, die zelf eens tegen moeder verteld had van zijn vurig verlangen naar 't klooster, en ondervonden had dat men er 't ware geluk kan vinden, was er altijd op uit, om ook anderen ditzelfde geluk te bezorgen. Zijn groote menschenkennis en rijke ervaring stelden hem dikwijls in staat, zelfs dáár de kiem van een roeping te ontdekken, waar een ander er volstrekt niet aan dacht.

P. Anselmus heeft gedurende 8 jaren aan 't hoofd van het college gestaan; het waren moeilijke jaren voor de man, die altijd 'n zwakke gezondheid bezat, maar toch denken de oud-leerlingen gaarne terug aan den tijd, toen zij zich in hun jongensmoeilijkheden met vol vertrouwen tot den goeden P. Anselmus konden wenden. Vooral zij die thans Priester zijn, of die zich op deze heilige roeping voorbereiden, herinneren zich met vreugde de welgemeende wenken en lessen, die P. Anselmus hun op den levensweg meegaf. Hoe hartelijk kon hij meelevend met zijn beminde jongens. Hij bezat niet die aantrekkelijke beminnelijkheid, die zijn Heerom, Dom Victor, kenmerkte. Wanneer men hem voor 't eerst zag, meende men zeker met een norsch en onvriendelijk man te doen te hebben. Bij nadere kennismaking verandert dit oordeel spoedig, dan merkte men weldra, dat onder die ietwat ruwe schors 'n zachte kern verborgen lag, iemand met 'n echt priesterhart, die gaarne de helpende hand bood, waar hem dit gevraagd werd. Nooit echter was P. Anselmus de gezellige prater, die P. Victor was; misschien was hij daarvoor te veel 'n denker. Dit zeiden zelfs zijn naaste familieleden, die in dit opzicht veel liever met Heerom den met Heerbroer te doen hadden. P. Anselmus was meer een geleerde en daarom ook iemand, van wiens talenten men nog groote verwachtingen mocht koesteren. Behalve directeur van het college was hij in dien tijd ook subprior, d.i. derde Overste van het klooster. En men mag wel zegge, dat er bijna niets gewichtigs ondernomen werd, zonder dat eerst zijn raad ingewonnen was. Zoo bereidde de Goddelijke Voorzienigheid hem voor tot de groote waardigheid, die weldra op zijn schouders zou worden gelegd.

Uit 't voorgaande is voldoende gebleken, dat P. Anselmus 't volle vertrouwen genoot van de hooge Overeheid der Orde; thans zou ook blijken, dat z'n eigen medebroeders z'n groote talenten en deugden naar waarde wisten te schatten. Toen Dom Victor in 1927 z'n eervol ontslag had gekregen en z'n welverdiend Emeitaat zou ingaan, werd P. Anselmus tot z'n opvolger gekozen. Den 15en October in 't jaar 1927 had de keuze plaats; de installatie geschiedde 27 October. Op de 30en November werd hij tot Abt gewijd. Tot wapenspreuk koos hij 't woord van z'n grooten patroon, den H. Anselmus: "Credo, ut intellegam -- ik geloof, om te begrijpen"

Nu was dan volgens menselijke berekeningen de tijd gekomen om de hem door God verleende talenten en volle te ontplooiën en de vruchten te plukken van de diepe en grondige geleerdheid, die hij zich in de voorafgaande jaren had verworven. Grootsch waren dan ook de plannen, die hij sinds lang koesterde en welke voorbereiding hij steeds bij 't begin van zijn bestuur ter hand nam. De uitvoering ervan zou hij echter niet beleven; God was met zijn goeden wil tevreden. Vijftien maanden na zijn wijding overviel hem een hevige pleuris met longontsteking, waaraan hij de ochtend van 22 Maart 1929 bezweek. Al te vroeg, naar menselijk meenen, werd hij ter eeuwige belooning opgeroepen. Gods inzichten zijn ondoorgrondelijk, maar altijd aanbiddelijk, en zoo kunnen we ook hier enkel zeggen: "Fiat ! Heer, Uw wil geschiedde !" Kort was zijn bestuur, maar lang genoeg om te doen zien, welke groote dingen we nog van hem konden verwachten. Misschien had hij nog langer geleefd, als hij niet zoveel van zijn altijd zwak lichaam had geeischt. Mar het verlangen om in alles, ook in de stregheden der Orde, een voorbeeld van zijn Kloostergemeente te zijn, bracht hem er dikwijls toe om boven zijn krachten te gaan. Heeft Dom Anselmus dus op aarde niet de verwezenlijking van z'n groote plannen mogen beleven, het hoofddoel, waarnaar hij heeft gestreefd. N.l. de volbrenging van Gods wil, heeft hij zeker bereikt. Moge dan zijn voorbeeld en zijn voorspraak in den hemel aan Lilbosch dien vooruitgang in het geestelijk verwerven die zijn schoonste vreugde in het leven zou zijn geweest.

Lilbosch Onder Dom Dr. Augustinus Giesberts

Toen na het onverwacht lijden van Dom Anselmus Hoof op 22 Maart, den 26en April daarenavolgenden de monniken in kapittel bijeenkwamen om tot stemming van een nieuwen Vader voor de verweesde Abdij over te gaan, werd Dom Dr. Augustinus Giesberts tot Abt gekozen. P. Augustinus die de eerste Novice was van zijn grooten voorganger Dom Guido Brox, was door deze als jonge monnik naar Rome gestuurd om aldaar aan de universiteit zijn hogere studies te voltooien.

Begin Juli 1906 keerde hij naar Lilbosch terug; aan zijn Prior mocht hij de twee diploma's van zijn behaalde doctorsgraden aanbieden nl. theologie en filosofie.

Kort na zijn terugkeer uit Rome werd hij tot derde Overste van het huis aangesteld en was hij in de omliggende dorpen een algemeen geachte en beminde zielzorger.

Toen Dom Victor als Abt aan het bestuur kwam werd P. Anselmus zijn Prior. Dit ambt tegelijk met dat van bibliothecaris heeft hij jarenlang tot aan zijn Abtskeuze behartigd. Vooral op Wetenschappelijk gebied heeft hij zich tijdens zijn Priorschap verdienstelijk gemaakt. Vooreerst doceerde hij aan de jonge monniken de cursussen wijsbegeerte en geschiedenis der wijsbegeerte, doch daarnaast verdiepte hij zich in

een grondige studie van de Mariologie van O.H. Bernardus. Aldus was hij na zijn keuze een persoonlijkheid, die St. Benedictus aan het hoofd van zijn klooster wil: "Oportet eum esse doctum lege divinam ut sciat unde proferat nova et vetera." Den 4en 1929 werd Dom Augustinus door Mgr. Schrijen z.g. tot Abt gewijd.

Zoo mag Dom Augustinus onder zijn bestuur het geluk smaken het gouden jubilé zijner Abdij te herdenken.

Het Sint Bernardus College

"26 april 1894 traden negen studenten Lilbosch binnen en vormden onder leiding van enige religieuzen dezès klooster een Juvenaat", aldus verhaalt de kloosterkroniek dit betekenisvolle feit. Het doel van dit kleine Juvenaat was, om jongens die roeping gevoelden voor het kloosterleven, een voldoende kennis in Latijn en andere vakken bij te brengen.

Pater Prior Guido had als Novicen-meester al te dikwijls de noodzakelijkheid van een aan intrede in het klooster voorafgaande opleiding ondervonden; in het oog houdend wat de Regel van St. Benedictus zegt over de opvoeding der "kinderen", die aan het klooster worden toevertrouwd, meende Prior Guido dit ook in veranderde tijds- en levensomstandigheden te kunnen toepassen.

Als patroon van het Juvenaat werd gekozen Sint Jozef, dit wellicht op aandringen van de toenmaligen Prefect P.Jozef Mertens.

Het juvenaat vond een onderdak in de wester vleugel van het klooster, die sedert den bouw van een ruime Kerk en een apart gastenhuis, vrijgekomen was.

Het getal Juvenisten steeg met de jaren en niet alleen Nederlanders, maar ook Duitschers vroegen om opname. Dit had wel zijn bezwaren, en naar gelang het aantal studenten naar de eenen zijde overhelde, werd het onderwijs in het Nederlandsch of het Duits gegeven. Doch al spoedig ging men tot een splitsing over. Het getal studenten steeg van 1894 — 1900 op 75. Het Juvenaat had langzamerhand een ander karakter gekregen. Op aandringen van veel ouders was de Prior er tenslotte toe overgegaan om de studenten op te nemen, die geen geroeping voelden voor het kloosterleven; en daar het geheel sterk naar den Duitschen kant oversloeg, werd het leerplan van het Duitschen Gymnasium gevolgd. Hiernaast kwam dan een aparte Nederlandsche afdeeling, die slechts gering in aantal was tot in 1920 toe meestal door één of twee Paters kon geleid worden. Deze vormde hoofdzakelijk de afdeeling Juvenaat.

De Oversten van de Cisterciënser-kloosters van Nederland en België zonden hun toekomstige Novicen gewoonlijk enkele jaren naar het Juvenaat van Lilbosch. — Tot 1900 was Pater Guido tevens Directeur van het College geweest Thans benoemde hij P. Dr Bernhard Barbian tot directeur. Deze was Duitscher van geboorte en had zijn studies voltooid aan Universiteit St. Thomas te Rome.

Met veel beleid, zorg en onvermoeiden ijver stond hij aan het hoofd van het College tot Paschen 1909, toen hij naar de missie van Mariannahill vertrok. Destijds had de Orde nog Missie-gebied. P. Bernhard had steeds naar de Missie verlangd, slechts de gehoorzaamheid had hem zoodanig kunnen weerhouden.

Elk jaar steeg het getal leerlingen en zij namen zolangzamerhand den heelen Westerfluegel aan het klooster voor zich in beslag. Elke vacantie bracht nieuwe verhuizingen. Men zocht overal plaats uit te winnen en er mee te woekeren. Doch steeds kwam men weer ruimte te kort. Daarenboven had men rekening te houden met de Nederlandsche schoolwetten. En een bezoek van den Inspecteur van Onderwijs kon wel eens onaangename gevolgen hebben. Zoo werd er dan naar een groter gebouw uitgezien, dat aan alle eischen zou voldoen: in 1904 werd den eerste steen gelegd van het College. Er werden sterke staaltjes verteld over het vertrouwen dat de Prior in deze tijd op de Voorzienigheid had, doch wij mogen ook zijn allesomvattende zorg en onvermoeiden ijver niet over het hoofd zien. Reeds in 1906 was het gebouw in — Hollandsche renaissance-stijl — voltooid en voldeed ruimschoots aan de eischen door de schoolwet gevorderd. Na de Paaschvacantie werd het door de studenten in gebruik genomen. De inzegening werd verricht door P. Anselmus Judong — Prior en Stichter van Rochefort en tevens Stichter van het Klooster Lilbosch.

Het groote en ruime gebouw bracht vanzelf tal van nieuwe mogelijkheden mede; men beschikte over meer plaatsruimte en kon meer studenten opnemen. Het geheel steeg van 1900 – 1910 op 178. Doch ook was een grooter getal leeraren nodig. Ook thans toonden de Oversten van de overige kloosters van de Orde een ruim hart te bezitten en het College niet ongenegen te zijn; hun beste leerkrachten stonden zij af, tot Lilbosch zelf voldoende leerkrachten kon leveren.

Het nieuwe College werd onder de bescherming van H. Bernardus, den patroon der Orde, gesteld. In dezen tijd begint ook de aanleg van een klein natuurkundig museum. Het College was nog steeds een vruchtbaar veld voor roepingen en telken jare gingen na de Paaschvacantie enkele studenten, die zich tot het kloosterleven geroepen gevoelden, van het College naar het klooster.

Zoo groeide het College langzamerhand uit tot een onderwijsinrichting, die met de beste Deutsche gymnasia kon wedijveren. Men volgde het leerplan van het Deutsche Gymnasium tot en met Obertertia. Het Deutsche element onder de studenten had de overhand gekregen en dit zou ook wel zoo gebleven zijn, hadden niet de gevolgen van den wereld-oorlog hierin verandering gebracht.

Door den oorlog werden vele leeraren uit hun rustige werkkring weggeroepen om zich voor den dienst van het vaderland te melden; doch konden ze ten deele: "bis auf weiteres" weer naar Lilbosch terugkeren. Doch om elke verrassing te voorkomen, nam men voorzorgen, en werden er enkele fraters in het lerarenkorps opgenomen, om de leeraren, die ten slotte door de langen duur van den oorlog toch werden opgeroepen, te vervangen.

Het Directeurschap werd in deze jaren afwisselend waargenomen door:

P. Dr. Alphons Barbian;

P. Felix Bock;

P. Dr. Leo Mäschtig;

P. Dr. Anselmus van Hooff, Augustus 1917 -- 1927.

Ondanks den oorlog had men het Deutsche gymnasium weten staande te houden, al had men dan ook verschillende hogere klassen weer laten uitvallen. Ook de bezetting van de linker Rijnsoever en de algeheelen sluiting der grens--wat voor de met vacantie gaande studenten 'n grooten omweg betekende-- bracht hierin geen verandering; integendeel, het groot aantal aanvragen uit den oorlogstijd bewijst wel dat het College ook toen nog op peil stond.

Zoo kon men in 1919 het 25-jarig bestaan van de verschillende inrichtingen op Lilbosch vieren, weinig vermoedend, dat de naaste toekomst een keerpunt in de geschiedenis van het College zou worden.

Wat de oorlog niet had klaargekregen, ging nu gebeuren; tengevolge van de inflatie in Deutschland daalde het getal der studenten plotseling in een ongekend laag cijfer.

Het Deutsche College aanhouden, bleek in den eersten tijd een financieele onmogelijkheid. Daarenboven vorderde het pas-gestichte klooster Ockenheim bij Bingen al meer en meer de beste leerkrachten op.

Aan de mogelijkheid van een Hollandsch College werd nog niet zoo direct gedacht, ofschoon het getal van Hollandsche studenten steeg. Toen nu in 1922 bij de verandering van de grondwet het bijzonder onderwijs geheel vrij werd, zag men althans van deze zijde het bestaan van een Hollandsch College verzekerd. Steeds werden Deutsche studenten meer en meer afgemeld, tengevolge van de in Deutschland ingetreden nood, en weldra zagen de Nederlanders zich alleen in het voor hun gering aantal wel wat ruime gebouw.

Het was een moeilijke periode; langzaam steeg het getal studenten. De nieuwe stand van zaken bracht tal van veranderingen mede, niet in het minst in het leraaren-korps. Het Deutsche karakter der school en de Deutsche methode's van opvoeding verdwenen allengs.

Als Directeur stond in deze moeilijke jaren aan het hoofd der school Dr. P. Anselmus van Hooff, een man met een ruim hart en een groot doorzicht van beleid.

Zijn vaste hand ordende het College-leven in nieuwe banen, en moeite noch kosten werden gespaard om aan de toekomstige leerkrachten een degelijke opleiding te bezorgen.

November 1920 had de plechtige toewijding van het College aan het H. Hart plaats en werd ook het monumentale H. Hartbeeld geplaatst.

De overgangs-examens werden van Paschen verlegd op Augustus, zooals dit op de Hollandsche scholen gebruikelijk is en het leerplan van het Hollandsch gymnasium gevolgd.

Mei 1923 bracht Mgr. Schrijnen een eerste bezoek aan Abdij en College en bleek voor beide vol belangstelling en waardering.

Langzaam werden de klassen voltallig en de eersten gingen naar Utrecht om het staats-examen (A) af te leggen. Het goed succes dat men bijna zonder uitzondering mocht boeken, deed het Collegium Bernardinum in aanzien stijgen.

Een scheiding tussen groote en kleine cour werd doorgevoerd en voor de grooten een apart lokaal vrijgesteld, hetwelk de naam "soos" ontving. (Velen herinneren zich wellicht nog hun dierbare vriendin. Later werd dan de Studenten-vereniging en Oud-leerlingenbond "Sanctus Bernardus" opgericht, die een eigen tweemaandelijks orgaan uitgeeft "Oriëns.

October 1927 werd de Directeur van het College tot Abt der Abdij gekozen; een jaar bestuurde hij zowel klooster en College, tot hij door overmaat van werk en zijn toch al zwakke gezondheid gedwongen werd het hem zo dierbare en met zooveel liefde uitgeoefende Directeurschap aan een ander toe te vertrouwen. P. Dr. Pius Strijbosch. Deze was reeds jarenlang leraar aan het College geweest en had als zoodanig een groote ondervinding op gebied van onderwijs opgedaan. Hij maakte een scheiding tussengymnasium en handelsschool, welke laatste een driejarige cursus omvat. Ook werden de voorbereidende klassen zoveel mogelijk aangepast aan het leerplan der zesde en zevende klas van de lagere school. Dit leerplan werd door den minister van onderwijs goedgekeurd. Het moest een schakel vormen tusschen de lagere school en het gymnasium. Daarom werd de studierooster iets uitgebreider. Aanvankelijk werden deze klassen nog in de gebouwen van het gymnasium ondergebracht. 9 november 1930 werd door de gemeenteraad van Echt besloten tot oprichting van een eigen gebouw. Dit werd 4 Oktober 1931 ingezegend en in gebruik genomen.

Ondanks dat het Juvenaat zich tot een gymnasium ontwikkelde heeft, bleef het eerste doel toch de vorming van toekomstige Priesters en Kloosterlingen; de weldoende werking van het St. Bernardus College op dit gebied moge blijken uit onderstaande statistiek:

STATISTIEK DER KLOOSTERROEPINGEN over de Cisterciënserkloosters van Nederland en België:

Lilbosch	63	monniken,	2	leekebroeders
Tilburg	28	"	6	"
Diepenveen	8	"		
Rochefort	5	"		
Achel	2	"		
Zundert	2	"		
Westmalle	2	"		

PRIESTERROEPINGEN voor de nederlandsche seminaria:

Utrecht 6; 's-Bosch 1; Roermond 4; Haarlem 4 klein -Sem., 2 Groot-Sem.

Daarnaast nog talvan priester- en kloosterroepingen uit den Duitsche tijd van het College.

Naschrift.

We hebben een blik geslagen in het korte overzicht, dat over de geschiedenis handelt van de Cisterciënsers-Abdij Lilbosch in haar eerste vijftig jaar van bestaan.

De eeuwen door, sedert Patriarch der Wetsersche Monniken het eerste klooster volgens zijn regel in de spelonk van Subiaco stichtte, zijn er tal van reguliere Huizen over de aardoppervlakte verschenen en — weer verdwenen. Het Sacro Specu in de Sabijnsche bergen, het eerste, maar ook het armste onder alle kloosters van St. Benedictus, bestaat nog en zal het nog wel tot de jongsten dag vuithouden.

Maar of de gesteenten bestaan blijven, hetzij als kinderen van moeder natuur, hetzij als kunstgewrochten van menschelijk kunnen; of dat zij aan de vergankelijk zijn prijsgegeven, hetzij in de vorm van ruïnen, hetzij als met den grond gelijkgemaakt, — het woord dient hier nog eens geuit, dat de Hoogwaardigste Vader Generaal bij zijn inleiding tot ons gedenkschrift o.a. schrijft: “De glorie eenere kloostergemeente is minder te zoeken in de langdurigheid van haar bestaan dan in haar trouw blijven aan den Regel, dien zij belijdt, en de geest der Orde, waaraan zij de eer heeft toe te behoren . . .”

De glorie eener kloostergemeente is eene afstraling van het Rijk Gods op aarde. En dat Rijk is allereerst gebouwd op den berg van smaad en hoon, van smart en kruisdood. Straks, als de dagen van raadselachtig begraven zijn ten einde loopen; straks als de tijd zal hebben en wij allen staan voor Gods reschterstoel, dan is elke spelonk geopend en verrijst ook de armster aller armen, als hij in 's Heeren genade stierf, nu in onvergankelijke heerlijkheid.

Moge Lilbosch een kweekvijver blijven voor Cisterciënsers-Monniken, waar de arme hongerige niet alleen aan de poort gespijzigd wordt, maar vooral de ziel opvang vindt naar den heiligen Berg des Heeren

Lilbosch, Feestdag van O.L. Vrouw visitatie, 1933

Dr. Aug. Giesberts, ord. Cist. s. o.

Abt

Alle monniken van Lilbosch met de Religieuzen die te gast waren

**De kloosterkroniek van onze Abdij draagt als motto:
“cognoscat generatio altera”,
“dat het volgende geslacht alles moge wete.”**

**Impressie uit het feest ter gelegenheid van het 50 jarig
bestaan van Abdij Lilbosch op 16 juli 1933**

**Viering van het Gouden Jubilé
Der
Abdij Lilbosch
16 juli 1933**

GELUKWENSCH aan de Abdij, namens de inwoners van Pey en Echt, uitgesproken door de Weledel Geb. Heer ALPHONSE LAUDY, Hoofdredacteur van het Dagblad "De Tijd", oud Peyenaar.

Gelukwensch namens Pey en Echt door Alphons Laudy

Hoogerwaarde Abt en feestvierende Communautéit, Hoogerw. Abten en Prelaten, geachte Gewest- en Plaatsgenooten.

Alle wegen uit Echt, uit Limburg, uit Nederland en de aangrenzende landen leiden vandaag naar Lilbosch. In de anders zoo eenzaam gelegen St. Jozefsabij van O.L. Vrouw - oord van gebed en ingetogenheid – ontmoeten elkander de hoogste vertegenwoordigers van Kerk en Staat, Gewest en Gemeente met de opgetogen bevolking als in een natuurlijk en bovennatuurlijk middelpunt der gemeenschappelijke gevoelens. Want nooit heeft in de halve eeuw, waarin een zegenrijk en eerwaardig verleden wordt afgesloten in een dag van algemeene dankbaarheid, de oude Cisterciënsers – Abdij zoveel vereering en luister tot zich getrokken als deze dag, nu gij door de prachtige oprijlaan tot dit verblijf van de vrede hebt zien schrijven, den Opperherder van het Diocees, een Limburgsche Minister van Staat, den Hoogen Commissaris van H. M. de Koninging, den Burgemeester van Echt, een uitgelezen Limburgsche Priesterschap met voorop een gemijterde prelatenstoet, Abten en vertegenwoordigers van broederlijke Abdijen en priorijen uit Rochefort, Westmalle, Tegelen, Zundert, het moederlijke Achel, waar de St. Jozefabdij haar oorsprong heeft genomen, de Priorij van Bingen aan de Rijn en nog verder wonende dragers van katholiek en benedictijne traditiën, die vandaag elkander begroetten voor de gastvrije kloosterpoort onder de tonen der muziek en de tonen van het hart, om in één gemeenschap van geestdrift dezen hoogtijdag te vieren, dien den Heer heeft gemaakt!

Maar van alle gasten, Hoogerw. Vader Abt, die heden Uw dorpel overschreden, is misschien geen van zooverre gekomen dan ik; want ik ben helemaal vanuit het hart van Holland hierheen gereisd, ik ben gekomen uit de zwoegende hoofdstad, waar het leen van het land zich samentrekt, uit het gonzende Amsterdam, waar het Katholicisme oplettend luistert naar de beweging der zielen, en belangstellend de grootte gebeurtenissen in de Nederlandse Kerkprovincie medeleeft. Indien een dagbladschrijver verondersteld kan worden, de kaart van het land en de gevoelens van het volk te kennen, dan moge ik u verzekeren, dat de heilwenschen, die u vandaag zijn overgemaakt door Zijne Hoogwaardige Excellentie Mgr. Lemmens tegelijk met zijn Bisschoppelijke zegen, worden gedeeld door Mgr. Den Aartsbisschop en de Bisschoppen van Nederland zo goed als door de Katholieken van de hoofdstad, als van het kleinste gehucht der Brabantsche of Limburgsche Peel.

Ja, als de Katholieken uit Holland op het moment hier aanwezig mochten zijn in de gemeenschap der Heiligen en van de Cisterciënsers, dan zouden zij zich met den jubel van het orgel in de kloosterkapel en de dankbaarheid der kelen van de bevolking vereenigen in een dankzang zóó machtig, dat heel Lilbosch van Pey tot Echt en Hingen tot Slek toe zou daveren van een door alle hemelen tot voor den troon van Gods majesteit heen stormend: Te Deum Laudamus!

En toch, niet zonder weemoedzigen wij, Hollandsche Katholieken,, dit Te Deum, dat wij vandaag een beetje benijden aan het Katholieke Limburg. Want wat het Zuiden door zijn trouw aan het geloof mocht behouden – dankzij Bisschop Lindanus en zijn opvolgers tot aan de Bisschoppelijke Herder toe, die vandaag de luister van zijn kromstaf en de vaderlijke goedheid van zijn hart over uw communitieit liet lichten – dat heeft Holland verloren in een hartstochtelijke beweging zijner stormende geschiedenis. Want de weiden van het nu verprotestantiseerde Noorden, waarin wij vanuit de middeleeuwen vereenzaamd achterbleven, lag eens vol Cisterciënserkloosters. Het telde er meer dan dertig, waar onophoudelijk de dag aan de nacht en de morgen aan de avond den lof tot God zong. Als reusachtige en liefdevolle wachters stonden de Abdijen met hun kloosterkerken, studiecellen en boekerijen aan de wereldwegen der beschaving. Tussen de scherven dier door den moker van den Beeldenstorm stukgeslagen benedictijnsche cultuur liggen hoog boven de Moerdijk thans de ruïnen dier met spaden en houweel uit den grond gegraven geschiedenis, Holland, Drente, Friesland, Groningen waren bevolkt door de Zonen van de H. Benedictus en Bernardus tot Schiermonnikoog toe, waar de volksmond in de plaatsnamen zelf herinnert: hier zijn de Cisterciënsers voorbijgegaan. Als ik dan ook hier een weerklank geef op de wenschen van Neerlandia Catholica, dan kan ik het niet doen zonder er een smachting bij te voegen : biddende, witte monniken, Holland verlangt u terug! In een oogenblik van blinden moedwil heeft het u uitgedreven, maar zonder u verdorde zijn geloof. Het herleefde Katholicisme wacht in u weer zijn zijn uitgegroeide Christenen, de verbindingschteekenen tusschen Hemel en Aarde. Het wenscht u weer als wachters bij de bronnen, het wil weer de vollen gons horen uw gebeds-actie in den bijenkorf der genade. O, Vader Abt, als de Voorzienigheid u weer een menigte van monniken laat toestromen en uw overvolle monasterium opnieuw moet gaan uitzwermen, herinnert u dan de stem, die u vandaag een verlangen uit Holland overbracht, laat uw kloostervolk in het rijpen der tijden uitzwermen naar ons Noorden, om het weer te voeden met den honing der godsvrucht en de gevulde raten van uw geestelijke vruchtbaarheid.

Hoogwaardige Abt en feestvierende communiteit, in den hoorn van overvloed , waaruit u vandaag de gelukwensche toevloeien, bewaar ik nog andere die u bijzonder dierbaar zijn. Toen mij diep in Holland het feestcomité heeft verzocht, herinnerde ik mij, dat ik eerst in tweede editie een Hollander werd, maar in eerste altijd een Limburger bleef. En onmiddellijk veerde ik op en dacht er gaat in Limburg een groote gebeurtenis plaats hebben op den geboorte grond – dao mot ich bij zeen !.. Jao dao moos ich bie zeen want van de sjedel tot de kleinen teen bön ich eene jong van Echt en ee kèndj van Pey ! In Amsterdam heeft mijn hoofd gewerkt, maar in Pey is mijn hart blijven kloppen dicht bij het graf van mijn moeder op het kleine kerkhof daarginds. En nu ik rondom mij weer zoveel bekende gezichten zie en de hartelijke gevoelswisseling met het volk onderga, waaruit ik werd geboren en dat uit een afstand van vijftig jaren mijn onvervalschte Limburgse hart herkent, nu gevoel ik mij onder u als een uit den vreemde teruggekeerde, blij na de lange omzwervingen weer op de geboortegrond de kameraden en de liefde van zijn jeugd terug te zien en even ontroerd als fier spreek ik de Limburgsche dichter na:

*Dae van Ech en dae van Pey is,
Dae blif zie lendje troe,
Ouch in de vrèmdje denk er aan
De vrunj vandao en de daag van doe
In 't plètske, woo der is gebaore
Tössen Echt, tösse Pey en de roesj van et kaore ;
Det doagunne, det dörpke sjuoan
Det spant vör höm de kruaon.
En kömter trök en kömter weer
Den zit er bij zien vrunj zich neer
En sprik wie vreuger 't Limburgs weer ;
En es men em vraoge geit, es men em vraoge deit
Waat taal er er sjoónte vindj
Den bedènk der zich neet, mer is zien antwoord gereid
En zaet er gans gezwind :
Mie vaders taal, mie noeders taal,
Ich spreek ze nog, geer huört et waal
De taal van 't dorp wao ich bön geboare
Tössen Pey, tössen Ech en de roesj van et kaore,
Die taal van daogunne, ich spraek za nog good.
't Is de taal van mien hert, 't Is de taal van mie blood !*

Ik weet niet of Mère Angela uit Echt, de bewaarengel van alle huisgezinnen in deze streek, ook de Beatrice is geweest van de Limburgsche dichters. Maar ik ben ontroerd geworden als bij het lezen van een oud familie-rijm, toen ik vanmiddag in het programma van hjet feest, dat ons hier vereenigt, een hooggestemd gelegenheidsgedicht heb aangetroffen van deze hoogbejaarde, eeuwig jonge Kloosterzuster, voor wie de onsterfelijkheid schijnt bewaard op aarde, gelijk God haar de onsterfelijkheid bewaart in de hemel.

Ik heb mij – zoals ge aanstonds zult horen – op haar feestpoëzie geïnspireerd, want wat zij aanraakt ondergaat een geestelijke infiltratie. Toen ze mijn oudste broers op het bewaarschooltje in Echt het a. b. c. van het leven leerde, heeft ze haar vinger ook op mijn voorhoofd gelegd. Het is ruim een halve eeuw geleden, dat ik den zegen heb meegekregen van deze onvergelykelijke vrouw en fijne Ursuline, die tot het kostelijkste behoort van hetgeen Stevensweert heeft voortgebracht, om er Echt mee zalig te maken , en die de beste vriendin van mijn moeder was, zoals zij de beschermster van alle moeders en kinderen in Echt is geweest. In die kinderjaren hoorde ik iets later op de school van meester Spronck, die de oude school van Schilberg overnam en waar ik nog met verscheidene kameraden onder u op de schoolbanken heb gezeten, voor het eerst spreken over de Paters Cisterciërs, die zich toen juist gevestigd hadden op de oude hoeve Lilbosch, ons tot dusver alleen bekend van de bevroren vijvers, waar wij de schaatsen aanbonden. Nog levendig als de dag van gisteren herinner ik mij, hoe ik met mijn broers en oudere makkers meetrok naar het zogenaamde heerenhuisje, het armoedige, onaanzienlijke kloosterkapelletje, waarvan het vandaag uitgekomen Gedenkboek verhaalt. In dien schamele Lieve-Heer-opzolder heeft mijn kindergemoed voor het eerst den klop der eeuwigheid gehoord.

Vijftig jaar verliepen dien eersten klop. Een halve eeuw lang heeft de gedoopte bevolking van deze streek dezen eeuwigheidsklop gehoord aan het

tabernakel, waar gij, feestvierende communautiteit, als het hoofd van den H. Johannes laat rusten aan de borst van de Heiland in uw dag en na het doorbeden menschen de liefde beweegt. Als gezegden van het altaar hebt gij den zegen niet voor u alleen behouden. Wat gij geschouwd hebt in den Hemel, dat hebt gij doorgegeven op aarde. En met den Hemel en Aarde vruchtbaar makend, hebt gij tegelijk haar woestheid bevrucht tot den moerasgrond toe, waarin koning Pepijn eens bleef steken bij de Pepinusbrök en op het overgebleven hei van de vroegere bosschen, waar eens wilde paarden renden, hebt gij Gods vruchtbaarheid opgewoeld uit den grond, waar eens een stukje Europa werd gewrocht uit den baaierd, toen er Latijnsche en Germaansche, barbaarsche en geestelijke beschaving op elkaar stootten, toen Gelre en Gülick, Kleef, Montfoort en Luik, Kroaten, Franschen en Spanjaarden veel verder dan het Spaansche Huiske vochten, waarin de Limburgsche contreien alle krachten en hartstochten, ja God en den mensch met elkander hebben geworsteld

Zonder andere gevechten dan tegen u zelf hebt gij met de rust der orde en de volheid van het Pax uw monastieke bevolking, de bevolking van de streek, de Duitsche, Limburgsche, Nederlandsche jeugd gezegend. Als wij u vandaag het geleide geven van vijftig jaar dankbaarheid, dan eeren wij in uw leven tegelijk de voortzetting van de groote overleveringen en gedenken wij, met u verbonden in dezelfde erkentelijkheid, de voorttrekkers van de Cisterciënsersgeslachten van Lilbosch: Den moedige stichter Dom Bernard van der Seijp, de grondlegger en eerste Overste Anselmus Judong, den heileigen monniken herder Pius van Zeeland, den ontginner van het Heizelaarsbroek en fundator van het gymnasium prior Dom Guido Brox, den zachtmoedige eerste Abt, den zachtmoedigen Dom Victor van den Eynden, en den grooten weldoener en pacificator tijdens de oorlogsjaren, Dr Anselmus van Hooff.

Maar ik weet als ik de edelste gedachte grijp, die op het oogenblik eeft in uw hart, indien ik alle erkentelijkheid aan leevenden en dooden met de luister van dezen prachtige dag terugbreng tot Hem, naar Wien de Cisterciëncers de geschiedenis helpen schuwen per diem Christi, tot den Zoon van de levende God gekruisigd verreezen, Christus gisteren, heden en in alle eeuwigheid!

En indien ik een slotwensch mag meegeven aan de continuïteit van het biddende en contemplatieve apostolaat, waarmee u morgen in een nieuw tijdperk uw weg door de eeuwen vervolgt, dan doe ik het als Limburger en Hollander op de tekst, waarin Mère Angèle vandaag aan het hoofd van het Echter Weekblad de Cisterciënsersorde vergelijkt bij een krachtige boomstam :

*Weer zeen de tekskes en geer zeet de stam,
Mer oos volk is in 't Noorden aan 't dorre;
Weer zeen de kerse en geer zeet de vlam,
Laot hor leech ouch in Hollandj weer borre;
Draagt nao Hollandj et bruaod van het Limburgse kaore,
Oet de Hostie allein weurd de hemel gebaore
Koemt vannuuts weer in Hollandj ze oes brèke.
Geer sprèkt met den Hièrgod zoo fien in 't Latien.
Mer koèmt, prèkt in Holland de Limbörgschen tekst,
Weer leeren et Limbörgsch sprèke!*

Vader Abt spreekt het dankwoord

In het Midden-Limburgsch dialect brengt Dom Augustinus Giesberts aan de spreker zijn innige dank over.

Het schoone ideaal dat dhr Laudy bezielt, n.l. een nieuwe stichting boven de Moerdijk vanuit Lilbosch, grijpt ook mij aan. Het zou iets heerlijks zijn, zoo dit ideaal kon worden verwezenlijkt. Om echter dezen heldendaad ten uitvoer te brengen, hebben we mannen nodig gestaald door moed en wildkracht, terwijl de geldelijke aangelegenheid ook onder ogen moet worden gezien. Een Stichting moet beginnen in armoede, in strijd met alle machten. Alleen in en door strijd kan een stichting stand houden, groeien en bloeien in lengte der dagen. Aan de spreker wil ik het vertrouwen niet ontnemen om ook eenmaal in Hoog-Holland een Cisterciënserklooster te zien verrijzen. Aan God echter om de tijd en de middelen aan te wijzen.

In naam van allen, hier tegenwoordig, dank ik de heer Laudy, voor zijn heerlijke woorden. Een driewerf hoera klonk op tusschen de hooge muren om in te stemmen met de dankbetuiging van vader Abt.

Wie is Alphons Laudij

Laudy, Leonardus, Alphonse Arthus (1875-1970)

Alphons Laudy is een wat aparte Peyenaar. Zijn vader was Victor Laudy, een aannemer en zijn moeder Elisabeth Wolfhagen. Zij woonden in Pey op de hoek Kerkstraat/Houtstraat (later Weeda). Het gezin had 8 kinderen toen in 1884 de moeder overleed.

Alphons was geboren te Pey 30 april 1875. Na het overlijden van moeder vertrok Victor Laudy naar Sittard waar de familie woonde. Zij vestigden zich in de Nieuwstraat, maar het huis bood te weinig ruimte voor de opgroeiende kinderen. Daarom werd binnen de familie een oplossing gevonden. Alphons werd bij zijn grootouders ondergebracht.

Alphons volgde te Sittard het gynasium van de Jezuiten en studeerde vervolgens in Amsterdam, provatisme in de Thomatische wijsbegeerte. Hij trouwde op 30 april 1900 in Sittard met Maria Margaretha Hubertina, Celestina Close. Ze gingen wonen in Amesterdam, want Alphons woonde daar al van 1898. In 1901 werd hun zoon Leonardus geboren. Kort daarna overleed mevrouw Laudy. Alphons hertrouwde op 28 april 1904 met zijn schoonzuster Maria Louisa Justine Close. Uit dit huwelijk werden 6 kinderen geboren.

Per 1 juli 1898 werd hij als redacteur benoemd bij het Katholiek Dagblad De Tijd. Al spoedig was hij een allround journalist. Na een half jaar te hebben gedraaid als waarnemend hoofd werd hij op 29 mei 1914 hoofdredacteur van de Tijd. Dit bleef hij tot 31 december 1937.

Na de oorlog kwam hij terug in de journalistiek. Van 1950 – 1956 (toen 75 jaar oud) was hij hoofdredacteur van de Gazet van Limburg in Maastricht. Hij schreef diverse boeken, verhalen en essays over het Katholicisme. Ook maakte hij gedichten. Een van zijn gedichten was : “Mijn Dorpje” en daar werd Pey mee bedoeld, zijn geboorteplaats. Meest bekend is zijn treurspel “De Paradijsvloek” in 1916, dat meer dan 200 keer werd opgevoerd. Ook met de bundels Jan Rap en De Zwervers oogstte hij veel bewondering.

In 1933 hield hij de beroemde feestrede ter gelegenheid van het 50 jarig jubileum van de Paters van Lilbosch (zie voorgaand). Hij overleed op 94 jarige leeftijd op 17 januari 1970 te Sittard. Wat je ook leest over Alphons Laudy alle verhalen beginnen met Mijn Dorpje (Pey), daar was hij geboren op 30 april 1875. Naar hem is vernoemd een Amsterdamse school voor speciaal en voortgezet onderwijs aan zeer moeilijk lerende kindere. Het was eerst een katholiek school en nu is ze oecumenisch. Alphons Laudy was er vele jaren voorzitter van het Schoolbestuur.

Met deze toelichting is zijn feestrede waarschijnlijk beter te plaatsen

Bron:

“Pey in de Tijd” Uitgaven van de seniorensociëteit Pey

“Oriëns”, studenten rubriek St. Bernardus College:

“www.Peijerlandj.nl”

Hingen-Pey, 7 augustus 2016

Copyright: RJM Rutten